

บทที่ 3

มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปร์ย์พริกไทย ในการป้องกันตัวของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

ในบทนี้เป็นการศึกษาถึงกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการใช้สเปร์ย์พริกไทยในการป้องกันตัวในประเทศไทย และต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดความเหมาะสม เป็นธรรมและสอดคล้องกับนานาประเทศ ซึ่งจากข้อมูลการก่ออาชญากรรมในคดีอาญาเกี่ยวกับความผิดต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ สถิติเมื่อ พ.ศ. 2564 นั้น พบว่า มีการแจ้งความในคดีข่มขืน จำนวน 1,411 ราย จับกุมได้ 1,322 ราย คดีทำร้ายร่างกาย จำนวน 2,976 ราย จับกุมได้ 4,107 ราย¹ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการก่ออาชญากรรมมีอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ด้วยกำลังของเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยได้ทุกพื้นที่ เพศหญิงจึงต้องกลายเป็นเหยื่อของอาชญากรรมที่ไม่สามารถปกป้องภัยจากคนร้ายได้เลย ดังนั้น การนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการป้องกันตัวจากอาชญากรรมจึงเป็นอุปกรณ์ที่เหมาะสมสำหรับผู้หญิงแล้ว จะเห็นว่า ประโยชน์ของสเปร์ย์พริกไทยมีมากกว่าโทษที่จะเกิดขึ้น แต่เนื่องด้วยบทลงโทษของการพกพาสเปร์ย์พริกไทยยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันที่จะอนุญาตให้ประชาชนนำมาใช้ในการป้องกันตัวได้ โดยประเทศไทยได้มีมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้สเปร์ย์พริกไทยอยู่หลายฉบับ ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

3.1 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปร์ย์พริกไทยในการป้องกันตัวของสหรัฐอเมริกา

สเปร์ย์พริกไทยถูกนำมาใช้กันอย่างแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาและในวงการของตลาดถือว่าเป็นอุปกรณ์ป้องกันตนเองที่มีประสิทธิภาพ จากที่ได้ศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลโครงการ Uniform Crime Reporting (UCR) ของ FBI ในปี 2017 ได้มีการจำแนกประเภทอาชญากรรมที่มีความรุนแรง

---

¹ สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สถิติคดีอาญาคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย และเพศ จำแนกตามประเภทความผิดรายจังหวัด พ.ศ. 2560 – 2564*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/09.aspx>. [2565, 9 กันยายน].

รวมไปถึงการข่มขืนหรือการล่วงละเมิดทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว พบว่ามีอาชญากรรมที่เกิดขึ้นทั่วประเทศประมาณ 1,247,321 ครั้ง โดยแยกเป็นการทำร้ายร่างกายที่รุนแรง ร้อยละ 65.0 ของอาชญากรรม ความผิดฐานปล้นทรัพย์ ร้อยละ 25.6 การข่มขืน ร้อยละ 8.0 และการฆาตกรรม ร้อยละ 1.4 อาชญากรรมเหล่านี้สร้างความบอบช้ำให้กับผู้ถูกระงับหรือเหยื่อหลายคนจึงนำอุปกรณ์ป้องกันตัวมาใช้เพื่อป้องกันตนเองจากอาชญากรรมเหล่านั้น และจากการสำรวจของ Gallop (2007) มีการรายงานว่าผู้คนต่างใช้วิธีในการป้องกันอาชญากรรมหลากหลายกันไป โดยจำแนกเป็น ใช้สุนัขจำนวน ร้อยละ 31 ใช้สัญญาณกันขโมยในบ้านจำนวน ร้อยละ 31 ใช้กระบอกหรือสเปรย์พริกไทยจำนวน ร้อยละ 14 ใช้มีด ร้อยละ 12 ใช้ปืน ร้อยละ 12 จะเห็นได้ว่ามีพลเรือนจำนวนหนึ่งใช้สเปรย์พริกไทยเป็นกลไกในการป้องกันตนเอง

การป้องกันตัวเองด้วยสเปรย์พริกไทยถูกกฎหมายใน 50 รัฐ ของสหรัฐอเมริกา แต่มีข้อจำกัดในการใช้ตามกฎหมายทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่จะสามารถนำมาใช้ในการป้องกันตัวเองเพื่อป้องกันตัวจากภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจริง แต่สเปรย์พริกไทยไม่ได้มีไว้เพื่อปิดกั้นการถูกโจมตีได้อย่างถาวรเป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้มีเวลาเพียงพอต่อการหลบหนีอย่างปลอดภัยจากอันตรายต่าง ๆ ในรัฐส่วนใหญ่เป็นเรื่องปกติที่จะปกป้องตัวเองจากการถูกโจมตีโดยมิชอบด้วยกฎหมาย สิ่งที่สำคัญคือการแสดงการป้องกันตนเอง และกำลังที่ใช้ซึ่งต้องมีความจำเป็นและได้สัดส่วนกับภัยคุกคามที่กำลังประสบอยู่ การทำร้ายผู้อื่นโดยเจตนาเป็นสิ่งผิดกฎหมาย หากใช้สเปรย์พริกไทยกับคนอื่นด้วยเหตุผลที่นอกเหนือจากการป้องกันตัว มีโอกาสที่ผู้ใช้นั้นจะถูกดำเนินคดีฟ้องเป็นคดีต่อศาลในข้อหาทำร้ายร่างกายได้ แต่ก็เช่นเดียวกันหากผู้ใดอยู่ในการต่อสู้ ผู้ใช้นั้นก็จะไม่ได้รับความเป็นธรรมในการใช้สเปรย์พริกไทยนั้นด้วย รัฐทุกรัฐมีกฎหมายเป็นของตัวเองเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด² ซึ่งในการศึกษาเล่มนี้ จะขอพูดถึงกฎหมายเกี่ยวกับสเปรย์พริกไทยในสหรัฐอเมริกาของรัฐเท็กซัส รัฐนิวยอร์ก และรัฐแคลิฟอร์เนีย

3.1.1 รัฐเท็กซัส

สเปรย์พริกไทย เป็นสเปรย์ชนิดพ่นชนิดหนึ่งซึ่งใช้เพื่อป้องกันผู้โจมตีและผู้โจมตี สเปรย์พริกไทยมีสารประกอบสำคัญที่เรียกว่า สารแคปไซซิน ซึ่งเป็นสารประกอบที่ก่อให้เกิดการอักเสบอย่างมากเมื่อสัมผัสกับมนุษย์ และทำให้เกิดอาการแสบร้อนและเจ็บปวดอย่างรุนแรง แคปไซซิน คือ สิ่งที่ทำให้พริกมีความเผ็ดที่ทำให้มัน โดดเด่น และพบได้ในสเปรย์พริกไทยที่มีความเข้มข้นสูงกว่าในพริก ทำให้สเปรย์พริกไทยร้อนกว่าพริกจริง ๆ ผลกระทบอื่น ๆ ของสเปรย์

² Jayne Thompson. (2018). *Can You Go to Jail for Using Pepper Spray on Someone?*. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/12296118-can-jail-using-pepper-spray-someone.html>. [2023, May 24].

พริกไทยอาจทำให้เกิดอาการหายใจดังเสียง ไอ แสบคอ เจ็บหน้าอก น้ำมูกไหล ลำไส้ วิงเวียน แผลใหม่ แผลพุพอง และบางครั้งถึงกับหมดสติ ความเจ็บปวดและความรู้สึกไม่สบายอย่างรุนแรงที่เกิดจากสเปรย์พริกไทยเป็นสิ่งที่หลายคนใช้เพื่อป้องกันผู้โจมตี ความเจ็บปวดทำให้ผู้โจมตีไม่สามารถเคลื่อนไหวได้และทำให้เหยื่อมีโอกาสรอดหนีได้ แม้ว่าสเปรย์พริกไทยจะถูกจัดประเภทเป็นอาวุธไม่สังหาร แต่ก็มีรายงานกรณีที่สเปรย์พริกไทยมีส่วนทำให้บางคนเสียชีวิต รวมถึงผู้ที่ถูกจับกุมโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายเอง³

ในปี 2022 การซื้อและพกพาสเปรย์พริกไทยเป็นสิ่งถูกกฎหมายในสหรัฐอเมริกา รวมถึงสถานที่ต่างๆ เช่น เท็กซัส ผู้อยู่อาศัยทุกคนสามารถซื้อและเก็บสเปรย์พริกไทยไว้กับตัวได้โดยไม่ต้องมีการฝึกอบรมหรือใบอนุญาตใด ๆ ดังนั้น ใคร ๆ ก็สามารถพกพาและใช้สเปรย์พริกไทยได้ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่สเปรย์พริกไทยเป็นที่นิยมและใช้กันทั่วไปในการป้องกันตัว หาซื้อและวิธีการใช้ง่าย จริง ๆ แล้วสเปรย์พริกไทยไม่ควรขายในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากสเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์จ่ายสารเคมี แต่กฎหมายระบุว่าสิ่งของที่ใช้สำหรับป้องกันตัว เช่น สเปรย์พริกไทย ได้รับการยกเว้นจากกฎหมายนี้ ด้วยเหตุนี้จึงมีการขายสเปรย์พริกไทยในเชิงพาณิชย์และทุกคนสามารถซื้อได้ แต่ก็ซื้อไว้เพื่อใช้ในการป้องกันตนเองเท่านั้น แต่หากบุคคลใดใช้สเปรย์พริกไทยที่ไม่ได้ใช้ในการป้องกันตัว จะต้องถูกพิจารณาตัดสินลงโทษในข้อหาใช้สเปรย์พริกไทยในเท็กซัสได้โดยไม่มีเหตุอันสมควร⁴

ตามประมวลกฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัส ข้อ 10. ความผิดต่อสุขภาพอนามัย ความปลอดภัย และศีลธรรม บทที่ 46 เรื่อง อาวุธ (14) (Penal Code, Title 10. Offenses Against Public Health, Safety, And Morals, Chapter 46. Weapons, Sec.46.01. Definitions) ในเรื่องของคำจำกัดความคำว่า “เครื่องจ่ายสารเคมี” หมายความว่า เครื่องมือนอกเหนือจากเครื่องจ่ายสารเคมีขนาดเล็กที่ขายในเชิงพาณิชย์สำหรับการป้องกันส่วนบุคคล ซึ่งออกแบบ ทำ หรือดัดแปลงเพื่อจุดประสงค์ในการจ่ายสารที่สามารถก่อให้เกิดผลเสียทางจิตใจหรือทางสรีรวิทยาต่อมนุษย์ เมื่อพิจารณาจากคำนิยามในกฎหมายอาญาของรัฐเท็กซัสจะเห็นได้ว่า เครื่องจ่ายสารเคมีที่ถูกกฎหมายควบคุมจะเป็นเครื่องจ่ายสารเคมีอื่นที่ไม่ใช่สเปรย์พริกไทย ดังนั้นสเปรย์พริกไทยจึงไม่ได้

³ Fair Punishment Team. (2023). *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis*. (Online). Available: [https:// fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/](https://fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/). [2023, May 24].

⁴ Fair Punishment Team. (2023). *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis*. (Online). Available: <https:// fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/>. [2023, May 24].

⁵ Penal Code, Title 10. Offenses Against Public Health, Safety, And Morals, Chapter 46. Weapons, Sec.46.01. Definitions.

ถือว่าเป็นอาวุธที่ผิดกฎหมาย และยังสามารถใช้ในการป้องกันตัวได้ เพียงแต่ห้ามมิให้บุคคลใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อลงมือทำร้ายร่างกายหรือนำกระป๋องสเปรย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณที่ห้ามมิให้ใช้อาวุธดังกล่าว⁶

การใช้สเปรย์พริกไทยในรัฐเท็กซัส ไม่มีกฎหมายกำหนดว่า สามารถใช้สเปรย์พริกไทยได้ที่ไหนและเมื่อใด อีกทั้งยังอาจถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาทำร้ายร่างกายในทางอาญาได้ และต้องพิสูจน์การกระทำของตนเองต่อคณะลูกขุน ขึ้นอยู่กับว่าพวกเขาจะตัดสินลงโทษหรือไม่จากการใช้สเปรย์พริกไทย ดังนั้น หากจะใช้สเปรย์พริกไทยต้องมีบุคคลอื่นเข้ามาทำร้ายก่อนเท่านั้น ถึงจะมีสิทธิที่จะใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัวได้ เช่น หากมีคนต่อคุณและทำท่าจะต้อยอีกครั้ง แต่คุณจัดการเขาด้วยสเปรย์พริกไทยได้สำเร็จก่อน นี่อาจเป็นข้อแก้ตัวที่หนักแน่นพอที่จะทำให้คณะลูกขุนเชื่อว่า คุณใช้สเปรย์พริกไทยได้อย่างสมเหตุสมผล แต่อย่างไรก็ตามคณะลูกขุนอาจตัดสินลงโทษคุณในความผิดฐานทำร้ายร่างกายได้ แม้ว่า คุณจะป้องกันตัวเองก็ตาม เช่น มีคนมาตะโกนใส่คุณด้วยวาจาแต่ไม่ได้พยายามทำร้ายร่างกายคุณและคุณเลือกใช้สเปรย์พริกไทยในการป้องกันตัว เช่นนี้อาจมีแนวโน้มว่าคณะลูกขุนจะตั้งฟ้องคุณในข้อหาทำร้ายร่างกายได้ เพราะไม่มีการขู่ว่าจะใช้ความรุนแรงหรืออันตรายในทันที ซึ่งทั้งหมดนี้จะขึ้นอยู่กับคณะลูกขุนทั้งสิ้น⁷

ตามประมวลกฎหมายอาญา ข้อ 3 การลงโทษ บทที่ 12 เรื่อง บทลงโทษ หมวด ข การลงโทษทางความผิดธรรมดา มาตรา 12.21. (Penal Code, Title 3. Punishments, Chapter 12. Punishments, Subchapter A. General Provisions, Sec. 12.01.) ความผิดในทางอาญาบุคคลที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดในความผิดทางอาญาประเภท A จะต้องถูกลงโทษโดย (1) ปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์สหรัฐ (2) จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือ (3) ทั้งจำทั้งปรับ⁸ ในกรณีที่ใช้สเปรย์พริกไทยโดยไม่มีเจตนาอันสมควรมักถูกตัดสินว่า เป็นการทำร้ายร่างกายถูกจัดประเภทเป็นความผิดอาญาประเภท A ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หากคุณถูกตัดสินว่ามีความผิดในความผิดทางอาญาประเภท A โดยใช้สเปรย์พริกไทยอย่างไม่เหมาะสม คุณอาจต้องเผชิญโทษจำคุกสูงสุดหนึ่งปี หรือปรับสูงถึง 4,000 ดอลลาร์ หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนั้นคนที่คุณใช้สเปรย์พริกไทยฉีดใส่ก็สามารถเรียกค่าเสียหายทางแพ่ง

⁶ Jessica Zimmer. (2021). *Pepper Spray Laws in Texas*. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6706879-pepper-spray-laws-texas.html>. [2023, May 24].

⁷ Fair Punishment Team. (2023). *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis*. (Online). Available: <https://fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/>. [2023, May 24].

⁸ Penal Code, Title 3. Punishments, Chapter 12. Punishments, Subchapter A. General Provisions, Sec. 12.01.

ได้อีกเช่นกัน นอกเหนือจากนั้นต้องจ่ายค่ารักษาพยาบาลสำหรับการบาดเจ็บใดๆที่ได้รับอันเป็นผลมาจากการใช้สเปรย์พริกไทยของคุณ และเงินอื่น ๆ ที่ต้องเสียไปจากการหยุดงาน เป็นต้น⁹

หากบุคคลที่พกพาสเปรย์พริกไทยถูกตั้งข้อหาทำร้ายร่างกาย เนื่องจากได้ถือสเปรย์พริกไทยใส่ผู้อื่นโดยที่ไม่ได้มีการขู่แต่อย่างใด หากเหยื่อได้รับบาดเจ็บจากการใช้สเปรย์พริกไทยโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เหยื่อสามารถฟ้องบุคคลนั้นให้รับผิดชอบได้ โดยไม่จำเป็นที่รัฐจะต้องตั้งข้อหาทางอาญาต่อผู้ใช้สเปรย์พริกไทยก่อน โดยหลักปฏิบัติทางแพ่งและการเยียวยาของรัฐที่กซส เรื่องที่ 2 การพิจารณาคดี การพิพากษา และการอุทธรณ์ บทที่ 16 ข้อจำกัดของการกระทำส่วนบุคคล ตาม Civil Practice And Remedies Code, Title 2. Trial, Judgment, And Appeal, Subtitle B. Trial Matters, Chapter 16. Limitations, Subchapter A. Limitations Of Personal Actions, Sec. 16.003.¹⁰ ได้กำหนดอายุความเอาไว้สองปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการกระทำเกิดขึ้นในการกระทำที่เป็นเหตุให้ได้รับบาดเจ็บหรือถึงแก่ความตาย ซึ่งหมายความว่าเหยื่อจะต้องยื่นฟ้องเรียกค่าเสียหายภายในสองปี นับแต่วันที่ตนได้รับบาดเจ็บ นอกจากนี้ยังสามารถเรียกค่าเสียหายคืนได้สามเท่าหากจำเลยกระทำโดยเจตนา ผู้พิพากษาอาจสั่งให้จำเลยจ่ายค่าชดเชยธรรมเนียม หรือแม้กระทั่งชำระค่าทนายความหากมีกฎหมายเฉพาะที่ให้อำนาจเรียกคืนดังกล่าว เพราะโดยปกติแล้วค่าธรรมเนียมทนายความจะไม่สามารถขอคืนได้ในคดีความผิดเกี่ยวกับการบาดเจ็บส่วนบุคคล¹¹

นอกจากนั้นในรัฐเท็กซัสยังกำหนดสถานที่ที่ห้ามนำสเปรย์พริกไทยเข้าไปด้วย เช่น ศาลอาจตั้งกฎห้ามนำสเปรย์พริกไทยเข้ามา หรือโรงเรียนรัฐบาลระดับ K-12 และโรงเรียนอาจห้ามไม่ให้นักเรียน พนักงาน ผู้ปกครอง พกสเปรย์พริกไทยขณะอยู่ในสถานที่นั้น หรือเรือนจำอาจห้ามผู้เยี่ยมไม่ให้ นำสเปรย์พริกไทยเข้าไปด้วย หรือหน่วยงานในการกำกับดูแลและแก้ไขชุมชนหรือสำนักงานคุมประพฤติอาจไม่อนุญาตให้ผู้ติดต่อกับสเปรย์พริกไทยเข้าไปภายในสถานที่นั้นๆ แต่ก็มีบางสถานที่ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สเปรย์พริกไทยได้ในปริมาณเล็กน้อย เช่น มหาวิทยาลัยเท็กซัสที่ไม่อนุญาตให้บุคคลพกพาอุปกรณ์จ่ายสารเคมีเข้าไป แต่มีข้อยกเว้น คือ UT Austin อนุญาตให้ผู้ใช้สเปรย์พริกไทยหากพกพาในตู้จ่ายสารเคมีขนาดเล็กที่ขายในเชิงพาณิชย์สำหรับการป้องกันตัว ซึ่งกฎนี้ได้มีการชี้แจงเพิ่มเติมว่า เครื่องจ่ายสารเคมีต้องได้รับการออกแบบ จัดทำ หรือดัดแปลง

⁹ Fair Punishment Team. (2023). *Is Pepper Spray Legal in Texas? An In-Depth Analysis*. (Online). Available: [https:// fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/](https://fairpunishment.org/is-pepper-spray-legal-in-texas/). [2023, May 24].

¹⁰ Civil Practice and Remedies Code. Title 2. Trial, Judgment, And Appeal, Subtitle B. Trial Matters, Chapter 16. Limitations, Subchapter A. Limitations of Personal Actions, Sec. 16.003.

¹¹ Jessica Zimmer. (2021). *Pepper Spray Laws in Texas*. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6706879-pepper-spray-laws-texas.html>. [2023, May 24].

เพื่อวัตถุประสงค์ในการจ่ายสารที่สามารถก่อให้เกิดผลเสียทางจิตใจหรือทางสรีรวิทยาต่อมนุษย์ ผู้ที่เข้ามาในวิทยาเขตสามารถค้นหาแนวทางเกี่ยวกับอาวุธหรือผลิตภัณฑ์ป้องกันตนเองที่อนุญาตให้ใช้ในวิทยาเขตได้จากเว็บไซต์ของกรมตำรวจของมหาวิทยาลัย¹²

กล่าวโดยสรุป สเปรย์พริกไทยในรัฐเท็กซัสสามารถมีและใช้ได้อย่างถูกกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษหรือต้องมีใบอนุญาต แต่สิ่งที่ต้องระลึกอยู่เสมอว่า หากหยิบขึ้นมาใช้จะต้องเป็นการนำมาใช้เพื่อการป้องกันตัวตามกฎหมายเท่านั้น เพราะเมื่อใดที่มีการใช้สเปรย์พริกไทยอย่างไม่เหมาะสมก็อาจทำให้ลักษณะลูกขุนตัดสินลงโทษตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นได้

3.1.2 รัฐนิวยอร์ก

นิวยอร์กเป็นมหานครที่พลุกพล่านไปด้วยธุรกิจ ความบันเทิง และการท่องเที่ยวที่ดึงดูดผู้คนจากทุกสาขาอาชีพ ซึ่งแตกต่างจากเมืองใหญ่ ๆ อย่างแมนฮัตตันและลองไอส์แลนด์ที่เป็นเมืองสำหรับการทำงานและการพักผ่อน เมื่อใดก็ตามที่มีผู้คนจำนวนมากมารวมตัวกัน ประกอบกับสภาพแวดล้อมของเมืองที่มักจะมีการก่ออาชญากรรมเพื่อประโยชน์ของตนเอง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายออกมารองรับในการที่จะสามารถหาวิธีมาเพื่อใช้ในการป้องกันตนเอง สเปรย์ป้องกันตัวชนิดเดียวที่สามารถส่งไปนิวยอร์กได้คือสเปรย์พริกไทยสำหรับสัตว์ ซึ่งใช้เพื่อป้องกันการโจมตีจากสัตว์ร้าย สเปรย์ฉีดสัตว์เป็นอาวุธอันตรายพลังที่มีส่วนผสมของ Oleoresin Capsicum (OC) เพื่อหยุดยั้งแม้แต่ผู้รุกรานที่ดุร้ายที่สุดได้ชั่วคราว สเปรย์เหล่านี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้สัตว์เกิดอาการมีนงงชั่วคราวและให้โอกาสคุณในการหลบหนี และอาจใช้อย่างถูกกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันส่วนบุคคลเท่านั้น แม้ว่านิวยอร์กมักถูกมองว่าเป็นเขตเมืองที่สุนัขจู่โจมอาจเป็นภัยคุกคามต่อสัตว์เพียงชนิดเดียว แต่ก็ยังมีเขตชนบทที่อุดมสมบูรณ์ซึ่งอาจเกิดการเผชิญหน้ากับสัตว์ป่าที่เป็นอันตรายได้¹³

สเปรย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ในการป้องกันตัวที่สามารถนำมาใช้ได้จริงและไม่เป็นอันตราย หลายรัฐมีกฎหมายของตนเองเกี่ยวกับการซื้อและการใช้สเปรย์พริกไทย ซึ่งรัฐนิวยอร์กก็ไม่ต่างกัน แม้ว่ากฎหมายของสเปรย์พริกไทยในนิวยอร์กจะถูกกฎหมาย แต่ผู้ใช้ต้องซื้อจากสถานที่เฉพาะในรัฐและฉลากต้องมีข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับการใช้ กฎหมายของรัฐนิวยอร์กกำหนดให้

¹² Jessica Zimmer. (2021). *Pepper Spray Laws in Texas*. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6706879-pepper-spray-laws-texas.html>. [2023, May 24].

¹³ PSSDefense Pepper Spray Store. (2023). *New York State Pepper Spray Laws & NY Legal Self Defense Products*. (Online). Available: <https://www.pepper-spray-store.com/pages/new-york-laws>. [2023, May 24].

ผู้ซื้อสามารถใช้สเปรย์พริกไทยเพื่อป้องกันตัวเท่านั้น หากนำไปใช้ในลักษณะอื่นอาจถูกดำเนินคดีอาญาและได้รับบทลงโทษได้¹⁴

กฎหมายในรัฐนิวยอร์กในการนำมาบังคับใช้กับสเปรย์พริกไทยนั้น คือ New York State Penal Law (Exemption of Weapons Law §265., Sale of "self-defense spray device", Section §265.20) กฎหมายอาญาแห่งรัฐนิวยอร์ก เรื่อง การยกเว้นกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธ การขายอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวเอง มาตรา 265.20 ข้อ 14 (New York State Penal Law)¹⁵ กำหนดว่า

มาตรา 265.20 ข้อ 14 “การมีอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวตามที่กำหนดในวรรคนี้กำหนดไว้ในเอกสารนี้สำหรับการป้องกันบุคคลหรือทรัพย์สิน และการใช้อุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวดังกล่าวภายใต้สถานการณ์ที่สมควรใช้กำลังทางกายภาพตาม ข้อ 35 ของบทนี้” (เรื่องการป้องกันโดยชอบธรรม)

1) ตามที่ใช้ในส่วนนี้ “เครื่องพ่นป้องกันตัว” หมายถึง เครื่องพ่นขนาดพกพาที่บรรจุและปล่อยสารเคมีหรือสารอินทรีย์ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อทำให้เกินความรู้สึกไม่สบายหรือพิการทางร่างกายชั่วคราวโดยการระเหยเป็นไอหรือถูกพ่นในอากาศ หรืออุปกรณ์ที่คล้ายกันที่มีพริกไทยหรือสารปิดการทำงานที่คล้ายกัน

2) การยกเว้นตามวรรคนี้จะไม่บังคับใช้กับบุคคลที่

(1) อายุต่ำกว่า 18 ปี หรือ

(2) เคยถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรือการทำร้ายร่างกายใด หรือ

(3) ถูกตัดสินว่ามีความผิดนอกกรัฐนิวยอร์ก ซึ่งหากการกระทำในนิวยอร์กถือเป็นความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมการทำร้ายร่างกาย

3) กระทรวงสาธารณสุข โดยความร่วมมือของแผนกบริการยุติธรรมทางอาญาและผู้กำกับการตำรวจของรัฐ จะพัฒนามาตรฐานและประกาศใช้ข้อบังคับเกี่ยวกับประเภทของเครื่องพ่นป้องกันตัวซึ่งอาจซื้อ ครอบครอง และใช้ได้ตามกฎหมาย ข้อบังคับจะต้องรวมถึงข้อกำหนดว่าเครื่องพ่นป้องกันตัวทุกชนิดที่อาจซื้อ ครอบครอง หรือใช้โดยชอบด้วยกฎหมายตามวรรคนี้ต้องมีฉลากที่ระบุว่า

“คำเตือน : การใช้สารหรืออุปกรณ์นี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกเหนือจากการป้องกันตนเองถือเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมาย เนื้อหาที่มีอันตราย ใช้ด้วยความระมัดระวัง

¹⁴ Michelle Nati. (2021). “*Pepper Spray and New York Law*”. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6611469-pepper-spray-new-york-law.html>. [2023, May 24].

¹⁵ Selfdefense (2021). “*New York State Penal Law*”. (Online). Available: <http://selfdefenses.com/forcespray/NYSpraylaw.html>. [2023, May 24].

ห้ามขายอุปกรณ์นี้โดยบุคคลอื่นนอกเหนือจากตัวแทนจำหน่ายที่ได้รับอนุญาตหรือได้รับอนุญาต การครอบครองอุปกรณ์นี้โดยบุคคลใดก็ตามที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีหรือโดยใครก็ตามที่ถูกตัดสินว่า มีความผิดทางอาญาหรือทำร้ายร่างกายถือเป็นสิ่งผิดกฎหมาย”

ข้อ 15 การครอบครองและการขายอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวตามที่กำหนดใน ข้อ 14 โดยตัวแทนจำหน่ายอาวุธปืนที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 400.00 ของบทนี้ เกสซ์กรที่ได้รับ อนุญาตตามมาตรา 137 ของกฎหมาย หรือผู้ขายอื่นที่ได้รับอนุญาตและอนุมัติจากผู้กำกับ การตำรวจรัฐ

(a) อุปกรณ์ สเปรย์ป้องกันตัวทุกเครื่องต้องมาพร้อมทั้งฉลาก รวมถึงคำแนะนำ ในการใช้ ข้อมูลการปฐมพยาบาล ข้อมูลความปลอดภัยและการจัดเก็บ ต้องมีหมายเลขโทรศัพท์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการอนุญาตให้ผู้ซื้อติดต่อและรับข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพร้อมของ หลักสูตรในการฝึกอบรมการป้องกันตัวและความปลอดภัยในการใช้เครื่องพ่นป้องกันตัว

(b) ก่อนส่งมอบอุปกรณ์สเปรย์ป้องกันตัวให้กับบุคคลใด ๆ ตัวแทนจำหน่าย ที่ได้รับอนุญาตจะต้องแสดงหลักฐานอายุและคำปฏิญาณในแบบฟอร์ม ได้รับการอนุมัติจากผู้กำกับการ ตำรวจของรัฐว่าบุคคลดังกล่าวไม่ได้ถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมเกี่ยวกับการ ทำร้ายร่างกาย แบบฟอร์มดังกล่าวจะถูกส่งต่อไปยังกองบังคับการตำรวจแห่งรัฐในระยะเวลา ที่กำหนดโดยผู้กำกับการตำรวจแห่งรัฐ หากไม่ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนดังกล่าว แบบฟอร์มจะต้อง คงไว้ในสถานที่ของผู้จำหน่ายและจะต้องแสดงได้ตลอดเวลาที่เหมาะสมเมื่อมีการตรวจสอบโดย เจ้าหน้าที่รักษาความสงบหรือเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งดำเนินการตามหน้าที่ ห้ามขายอุปกรณ์สเปรย์ ป้องกันตัวมากกว่าสองเครื่องต่อผู้ซื้อหนึ่งรายในคราวเดียว

จากกฎหมายอาญาแห่งรัฐนิวยอร์กได้กำหนดบรรจุกฎหมายสเปรย์พริกไทยต้องมีคำแนะนำ การใช้งานรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับการจัดเก็บอย่างปลอดภัย ต้องมีคำแนะนำในการปฐมพยาบาลด้วย บนกระป๋องต้องระบุหมายเลขโทรศัพท์โทรฟรีซึ่งสามารถนำไปสู่ความปลอดภัยในการป้องกันตัว และหลักสูตรการฝึกอบรม รัฐอนุญาตให้บุคคลพกพาสเปรย์พริกไทยติดตัวได้หากกระป๋องมีขนาด และฉลากชัดเจนว่า “สเปรย์มีไว้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น” ผู้ซื้อสามารถซื้อสเปรย์พริกไทยได้ตาม จำนวนที่ต้องการใช้ในรัฐนิวยอร์กเท่านั้น ไม่สามารถซื้อออนไลน์และจัดส่งจากที่อื่นได้ เพราะจะถือว่าเป็น สิ่งผิดกฎหมาย แต่ก็มีข้อยกเว้นสำหรับสเปรย์สำหรับสัตว์ที่สามารถซื้อได้จากนอกรัฐ เช่น การใช้สเปรย์พริกไทยของสุนัขหรือหมี เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การพกสเปรย์พริกไทยในรัฐนิวยอร์กเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมาย แต่ก็มี กฎหมายกำหนดคุณสมบัติของผู้ซื้อ โดยผู้ซื้อต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์และต้องไม่มีประวัติ การทำร้ายร่างกายหรือความผิดอาญาใด ๆ มาก่อน ผู้ซื้อต้องกรอกแบบฟอร์มที่ระบุว่า บรรลุนิติภาวะ

และไม่มีประวัติการกระทำความผิดเกี่ยวกับการทำร้ายร่างกาย แม้ว่าบางรัฐจะอนุญาตให้ซื้อสเปรย์พริกไทยจากร้านค้าหรือทางออนไลน์ได้ แต่รัฐนิวเจอร์ซีย์มีความเข้มงวดมากกว่า โดยต้องซื้อจากสถานที่เฉพาะที่รัฐอนุญาตเท่านั้น เพราะสเปรย์พริกไทยจะมีจำหน่ายเฉพาะในร้านขายยาที่ได้รับอนุญาตหรือตัวแทนจำหน่ายอาวุธปืนที่มีใบอนุญาต และต้องมีฉลากที่แสดงถึงข้อมูลโดยละเอียดเกี่ยวกับการใช้ นอกจากนี้ยังต้องมีค่าเตือนในการซื้อ การครอบครอง และการใช้งาน โดยชอบด้วยกฎหมาย อีกทั้งยังมีการจำกัดจำนวนหน่วยการซื้อโดยสามารถซื้อได้ครั้งละ 2 กระป๋องในคราวเดียวเท่านั้น¹⁶

3.1.3 รัฐแคลิฟอร์เนีย

การพกสเปรย์พริกไทยในแคลิฟอร์เนียอยู่ภายใต้การควบคุมของ California Penal Code มาตรา 22810 (ประมวลกฎหมายอาญา ตอนที่ 6 การควบคุมอาวุธร้ายแรง ข้อ 3 อาวุธและอุปกรณ์อื่นที่ไม่ใช่อาวุธปืน หมวดที่ 11 แก๊สน้ำตาและอาวุธแก๊สน้ำตา มาตรา 22810) ที่กำหนดให้อาวุธสเปรย์พริกไทยและแก๊สน้ำตาสามารถซื้อ ครอบครอง และใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันตนเองเท่านั้น และเมื่อพูดถึงการใช้ก็รวมถึงการนำเสนอสเปรย์พริกไทยในทางที่คุกคามด้วย นอกจากนี้ชาวแคลิฟอร์เนียจะใช้เพื่อปกป้องจากผู้รุกราน สุนัขดุร้าย และสัตว์ป่าอื่น ๆ แต่หากใช้สเปรย์พริกไทยเพราะความโกรธและไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตัว อาจต้องถูกดำเนินคดีลหุโทษหรือความผิดทางอาญา โดยมีโทษจำคุกตั้งแต่ 16 เดือนถึง 3 ปี และ/หรือปรับ 1,000 ดอลลาร์ กฎหมายของรัฐแคลิฟอร์เนียยังกำหนดให้ประชาชนบรรจूसเปรย์พริกไทยต้องมีขนาดไม่เกิน 2.5 ออนซ์ และบรรจุภัณฑ์ต้องระบุอายุการเก็บรักษาของสารเคมี คำแนะนำในการปฐมพยาบาลว่าต้องใช้เพื่อการป้องกันตัวเองเท่านั้น และข้อมูลเกี่ยวกับผลทางกฎหมายหากไม่ปฏิบัติตามเช่นนั้น¹⁷

ประมวลกฎหมายอาญาของรัฐแคลิฟอร์เนีย มาตรา 22810¹⁸ บัญญัติว่า “โดยไม่คำนึงถึงบทบัญญัติอื่นใดของกฎหมาย บุคคลใดสามารถซื้อ ครอบครอง หรือใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ สำหรับการขายหรือปล่อยแก๊สน้ำตา หากแก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตานั้นใช้เพื่อวัตถุประสงค์ในการป้องกันตัวเท่านั้น ข้อกำหนดดังต่อไปนี้

¹⁶ Michelle Nati. (2021). “*Pepper Spray and New York Law*”. (Online). Available: <https://legalbeagle.com/6611469-pepper-spray-new-york-law.html>. [2023, May 24].

¹⁷ Graham Donath law office, APC. (2022). *is pepper spray legal in california?*. (Online). Available: <https://www.gddlaw.com/2022/03/21/pepper-spray-legal-california/#:~:text=According%20to%20California%20Penal%20Code,non%2Dself%2Ddefense%20situation>. [2023, May 24].

¹⁸ FindLaw Staff. (2019). *California Code, Penal Code - PEN § 22810*. (Online). Available: <https://codes.findlaw.com/ca/penal-code/pen-sect-22810/>. [2023, May 24].

(a) ไม่มีบุคคลใดที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกายภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย หรือรัฐ รัฐบาล หรือประเทศอื่นใด หรือถูกตัดสินว่ามีความผิดจากการใช้แก๊สน้ำตาในทางที่ผิดภายใต้หมวดย่อย (ข) จะซื้อ มี หรือใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ

(b) ห้ามมิให้ผู้ติดยาเสพติดซื้อ มี หรือใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ

(c) ห้ามมิให้ผู้ใดขายหรือจัดหาแก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาให้แก่ผู้เยาว์

(d) ห้ามผู้เยาว์ซื้อ ครอบครอง หรือใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ

(e) (1) ห้ามมิให้บุคคลใดซื้อ ครอบครอง หรือใช้อาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ ที่ปล่อยกระสุนปืน หรือที่จับไล่แก๊สน้ำตาด้วยวิธีใด ๆ นอกเหนือจากสเปรย์ฉีดฟัน หรือที่มีละอองลอยน้ำหนักสุทธิมากกว่า 2.5 ออนซ์ สเปรย์

(2) ภาชนะบรรจุแก๊สน้ำตาและอาวุธสำหรับแก๊สน้ำตาที่อาจซื้อ ครอบครอง และใช้ตามกฎหมายตามมาตรานี้ต้องมีฉลากระบุว่า “คำเตือน: การใช้สารหรืออุปกรณ์นี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นใดนอกเหนือจากการป้องกันตัว เป็นความผิดตามกฎหมาย เนื้อหาไม่อันตราย ใช้ด้วยความระมัดระวัง”

(3) หลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2527 ภาชนะบรรจุแก๊สน้ำตาและอาวุธที่ใช้แก๊สน้ำตาทุกอันที่มีการซื้อ ครอบครอง และใช้ตามกฎหมายตามมาตรานี้ ต้องมีฉลากแสดงวันหมดอายุของอาวุธแก๊สน้ำตา

(4) ภาชนะบรรจุแก๊สน้ำตาและอาวุธสำหรับแก๊สน้ำตาทุกอันที่อาจซื้อได้ตามกฎหมายตามมาตรานี้ จะต้องแนบคำแนะนำการใช้งานไปด้วยในเวลาซื้อ

(f) มีผลตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 1994 ภาชนะบรรจุแก๊สน้ำตาและอาวุธสำหรับแก๊สน้ำตาทุกอันที่อาจซื้อ ครอบครอง และใช้ตามกฎหมายตามมาตรานี้จะต้องแนบมาพร้อมกับคำแนะนำในการใช้งาน ข้อมูลการปฐมพยาบาล ความปลอดภัย และข้อมูลการจัดเก็บ และคำอธิบายผลทางกฎหมายของการใช้ภาชนะบรรจุแก๊สน้ำตาหรือผลิตภัณฑ์แก๊สน้ำตาอย่างไม่เหมาะสม

(g) (1) เว้นแต่จะระบุไว้ในวรรค (2) บุคคลใดที่ใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาใด ๆ ยกเว้นเพื่อป้องกันตัว ถือว่ามีความผิดในที่สาธารณะและมีโทษถึงจำคุกตามหมวดย่อย (h) ของมาตรา 1170 เป็นเวลา 16 เดือน หรือ 2 หรือ 3 ปี หรือในคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งปรับและจำคุก

(2) หากเป็นการใช้กับเจ้าหน้าที่รักษาความสงบตามที่กำหนดไว้ในหมวด 4.5 (เริ่มด้วยมาตรา 830) ของลักษณะ 3 ของส่วนที่ 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการและผู้กระทำความผิดรู้หรือตามสมควรรู้ว่า เข้อยู่เป็นเจ้าหน้าที่สันติบาล ความผิดมีโทษถึงจำคุกตาม

หมวดย่อย (h) ของมาตรา 1170 เป็นเวลา 16 เดือนหรือ 2 หรือ 3 ปี หรือปรับ 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งปรับและจำคุก”

ประมวลกฎหมายแคลิฟอร์เนีย ประมวลกฎหมายอาญา - PEN § 22815 (ส่วนที่ 6 การควบคุมอาวุธร้ายแรง ข้อ 3 อาวุธและอุปกรณ์อื่นนอกเหนือจากอาวุธปืน หมวดที่ 11 แก๊สน้ำตา และอาวุธแก๊สน้ำตา บทที่ 1 บทบัญญัติทั่วไป มาตรา 22815)¹⁹ กำหนดไว้ว่า

“(a) แม้จะมีส่วนย่อย (b) ของมาตรา 22810 ผู้เยาว์ที่มีอายุครบ 16 ปี อาจซื้อและครอบครองแก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาตามหมวดนี้ได้ หากผู้เยาว์มาพร้อมกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือมีความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากพ่อแม่หรือผู้ปกครอง

(b) แม้จะมีส่วนย่อย (c) ของมาตรา 22810 บุคคลอาจขายหรือจัดหาแก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาให้กับผู้เยาว์ที่มีอายุครบ 16 ปีบริบูรณ์และมาพร้อมกับพ่อแม่หรือผู้ปกครอง หรือผู้ที่นำคำสั่งแจ้งความยินยอมที่ลงนามโดยพ่อแม่หรือผู้ปกครองของผู้เยาว์

(c) ความรับผิดชอบทางแพ่งของผู้เยาว์ที่เกิดจากการใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาของผู้เยาว์นอกเหนือจากการป้องกันตัวพ่อแม่, ผู้พิทักษ์หรือบุคคลอื่นที่อนุญาตให้จัดเตรียมแก๊สน้ำตาให้กับผู้เยาว์โดยการลงนามในคำยินยอมหรือติดตามผู้เยาว์ตามที่ระบุไว้ในส่วนย่อย (b) ที่พ่อแม่, ผู้ปกครองหรือบุคคลอื่นจะต้องรับผิดชอบร่วมกันและหลายส่วนกับผู้เยาว์สำหรับความเสียหายใด ๆ ก็ตามอันเป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมิชอบ หรือการละเว้นการใช้แก๊สน้ำตาหรืออาวุธแก๊สน้ำตาของผู้เยาว์”

กล่าวโดยสรุป การพกสเปรย์พริกไทยในรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่สามารถซื้อ ครอบครอง และพกพาสเปรย์พริกไทย โดยจะต้องเป็นบุคคลที่ไม่มีประวัติในการถูกตัดสินว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับการทำร้ายร่างกายภายใต้กฎหมายของสหรัฐอเมริกา รัฐแคลิฟอร์เนีย หรือรัฐ รัฐบาลหรือประเทศอื่นใด หรือถูกตัดสินว่ามีความผิดจากการใช้แก๊สน้ำตาในทางที่ผิด บุคคลที่คิดยาเสพติด ผู้เยาว์ ไม่สามารถซื้อ ครอบครองหรือใช้สเปรย์พริกไทยได้ แต่หากผู้เยาว์มาพร้อมกับบิดามารดาหรือผู้ปกครองแล้ว อนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษร บิดามารดาหรือผู้ปกครองต้องร่วมรับผิดชอบสำหรับความเสียหายทางแพ่ง หากผู้เยาว์ประมาทหรือใช้สเปรย์พริกไทยในทางที่ผิด ภาระหน้าที่ใช้บรรจุกฎต้องมีผลกระทบบุคาเดือนในการใช้สารหรืออุปกรณ์นี้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นนอกเหนือจากการป้องกันตัวเป็นความผิดต่อกฎหมาย เนื้อหาที่มีความอันตรายและให้ใช้ด้วยความระมัดระวัง และบรรจุกฎต้องมีขนาดไม่เกิน 2.5 ออนซ์ ต้องระบุอายุการเก็บรักษาของสารเคมี คำแนะนำในการปฐมพยาบาลว่าต้องใช้

¹⁹ FindLaw Staff. (2019). *California Code, Penal Code - PEN § 22810*. (Online). Available: <https://codes.findlaw.com/ca/penal-code/pen-sect-22810/>. [2023, May 24].

เพื่อการป้องกันตัวเองเท่านั้น และข้อมูลเกี่ยวกับผลทางกฎหมายหากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม และในกรณีที่ใช้สเปรย์พริกไทยเพราะด้วยความโกรธหรือไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันตัว อาจต้องถูกดำเนินคดีลหุโทษหรือความผิดทางอาญา โดยมีโทษจำคุกตั้งแต่ 16 เดือนถึง 3 ปี และ/หรือปรับ 1,000 ดอลลาร์²⁰

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการครอบครองและการใช้สเปรย์พริกไทย ในการป้องกันตัวของประเทศไทย

3.2.1 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

รัฐธรรมนูญ หมายถึง กฎหมายสูงสุดของประเทศที่บอกถึงลักษณะโดยทั่วไปในการปกครองประเทศ รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศที่ว่าด้วยรูปแบบการปกครองประเทศ สิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยถือว่าเป็นกฎหมายที่เป็นแม่บทที่สำคัญที่สุด ซึ่งกฎหมายอื่นจะมาขัดหรือแย้งมิได้ ซึ่งความสำคัญของกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายที่ให้หลักประกันในด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เป็นกฎกติกาที่ทุกคนในประเทศต้องปฏิบัติตามเพื่อให้เกิดความสงบสุขและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 คราไว้ ณ วันที่ 6 เมษายน 2560 มีหลักการที่สำคัญดังนี้²¹

1) การประกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยรัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติในเรื่องของสิทธิของประชาชน ไว้อย่างชัดเจน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

2) การประกันความเท่าเทียม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับจะบัญญัติถึงฐานะของประชาชนทุกคนที่อยู่ในประเทศว่าทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมีฐานะทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่สูงต่ำเพียงใด ย่อมจะได้รับการบริการจากรัฐโดยเท่าเทียมกัน

3) การมีส่วนร่วมของประชาชน ถือเป็นหลักการขั้นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดในการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองบ้านเมือง ให้ประชาชนเข้ามามีอำนาจในการมีส่วนร่วมในการปกครองได้ง่ายขึ้น

²⁰ Graham Donath law office, APC. (2022). *is pepper spray legal in california?*. (Online). Available: <https://www.gddlaw.com/2022/03/21/pepper-spray-legal-california/#:~:text=According%20to%20California%20Penal%20Code,non%2Dself%2Ddefense%20situation.> [2023, May 24].

²¹ โรงเรียนทรายมูลวิทยา. (2566). *บทความรู้ที่ 4 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปัจจุบัน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://saimoon.thai.ac/client-upload/saimoon/uploads/>. [2565, 9 กันยายน].

4) การถ่วงดุลอำนาจการปกครองต่างๆ ในประเทศไทยประกอบด้วยอำนาจอธิปไตย 3 ด้าน คือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ ซึ่งอำนาจทั้ง 3 อำนาจนี้ ยังคงมีการถ่วงดุลอำนาจกันอยู่

ในทุกรัฐธรรมนูญต่างก็มีรากฐานแนวความคิดหลากหลายด้าน แต่มีด้านหนึ่งที่ต้องมีอยู่ในรัฐธรรมนูญ นั่นก็คือ เรื่องของสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค เนื่องจากเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับมนุษย์และเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพจึงถูกนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอมา โดยรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่ถูกบัญญัติขึ้นนั้น มักจะมีรากฐานของแนวความคิดหลายด้าน แต่เมื่อเข้าถึงรัฐธรรมนูญที่แท้จริงแล้วด้านที่สำคัญที่สุดและเป็นหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น คือ หลักในเรื่องของสิทธิและเสรีภาพ เพราะสิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องของเกียรติยศและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ หากละเลยและไม่คุ้มครองในเรื่องสิทธิและเสรีภาพนี้แล้วย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไม่มากก็น้อยอย่างแน่นอน ดังนั้น การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจึงได้นำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 3 ตั้งแต่มาตรา 25 ถึง มาตรา 49²²

สิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นหัวใจของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในฐานะที่เป็นสัตว์โลกที่มีจิตใจสูง ต่างกับระบอบเผด็จการที่ถือว่าคนเป็นทาสของรัฐหรือผู้มีอำนาจ ดังนั้น สิทธิและเสรีภาพจึงมีความสำคัญต่อประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย สังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขนั้น นอกจากจะต้องมีกฎหมายที่เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการจัดระเบียบของสังคมแล้ว ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงวัฒนธรรมก็มีความสำคัญไม่น้อย อีกทั้งยังเป็นแนวทางที่ใช้ยึดโยงสังคมให้มีความมั่นคงและเข้มแข็งมากขึ้นอีกด้วย เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้น ความซับซ้อนก็ย่อมมีเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น กลไกที่จะทำให้สังคมอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุขก็ต้องพัฒนาขึ้นไปด้วย รวมไปถึงเรื่องของสิทธิและเสรีภาพด้วยเช่นกัน²³

²² กนกอร ภูวดลไพโรจน์. (2562). *มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการใช้สเปร์ย์พริกไทย*. การศึกษาค้นคว้าอิสระนิติศาสตรบัณฑิต กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรม สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 40.

²³ สากรล พรหมสถิต. (2564). *สิทธิและเสรีภาพของประชาชน*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://pa.bru.ac.th/2021/09/23/rights-and-liberties/>. [2565, 9 กันยายน].

ความหมายของคำว่า “สิทธิ” และ “เสรีภาพ”

คำว่า “สิทธิ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง อำนาจอันชอบธรรม อำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย²⁴

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่า สิทธิเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติกรให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรือละเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ทั้งนี้แล้วแต่ประเภทของสิทธินั้น ๆ ด้วย²⁵

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ อธิบายว่า สิทธิ คือ อำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลในอันที่จะกระทำการเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือบุคคลอื่น (เช่น สิทธิทางหนี้กรรมสิทธิ์) เป็นอำนาจที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคลหนึ่งในอันที่จะเรียกร้องให้ผู้อื่นอีกคนหนึ่งหรือหลายคนกระทำการบางอย่างบางประการให้เกิดประโยชน์แก่ตน หรือให้ละเว้นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง²⁶

ณัฐกร วิทิตานนท์ ได้ให้ความหมายของคำว่า สิทธิ ไว้ว่า หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ หรืออำนาจที่จะกระทำการใด ๆ ได้อย่างอิสระ โดยได้รับการรับรองจากกฎหมาย²⁷

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 หมายถึง ความสามารถที่จะกระทำการใด ๆ ได้ตามที่ตนปรารถนาโดยไม่มีอุปสรรคขัดขวาง เช่น เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการนับถือศาสนา ความมีสิทธิที่จะกระทำการที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น²⁸

ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.วรพจน์ วิสสุตพิชญ์ อธิบายว่า เสรีภาพ คือ ภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น เป็นภาวะที่ปราศจากการถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่ตราบนานเท่าที่เขาไม่ถูกบังคับให้กระทำในสิ่งที่เขาไม่ประสงค์จะกระทำและไม่ถูก

²⁴ พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์. (ม.ป.ป.). *สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. เอกสารประกอบการบรรยาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. หน้า 3.

²⁵ พงษ์พิสัย วรรณราช. (2565). *สิทธิ และ เสรีภาพ แท้จริงแล้วเหมือนหรือต่างกันอย่างไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://web.krisdika.go.th/data/activity/act83.htm#_ftn7. [2565, 9 กันยายน].

²⁶ พงษ์พิสัย วรรณราช. (2565). *สิทธิ และ เสรีภาพ แท้จริงแล้วเหมือนหรือต่างกันอย่างไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://web.krisdika.go.th/data/activity/act83.htm#_ftn7. [2565, 9 กันยายน].

²⁷ ณัฐกร วิทิตานนท์. (2553). *หลักรัฐธรรมนูญเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

²⁸ พงษ์วัฒน์ บุญพิทักษ์. อ่างแล้ว เจริญที่ 25. หน้า 4.

หน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่งที่เขาประสงค์จะกระทำ โดยสรุปแล้ว เสรีภาพ คือ อำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเอง ตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง²⁹

ฉัฐกร วิทิตานนท์ ได้ให้ความหมายของคำว่า เสรีภาพ ไว้ว่า หมายถึงความเป็นอิสระที่จะกระทำการ หรือละเว้นการกระทำใด ๆ³⁰

เห็นได้ว่า สิทธิและเสรีภาพ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันในเรื่องของอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองให้แก่บุคคล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกัน อีกทั้งสิทธิยังเป็นเครื่องบ่งชี้ของเสรีภาพ อย่างไรก็ตาม เสรีภาพก็มีความแตกต่างจากสิทธิ เนื่องจากสิทธิเป็นอำนาจที่บุคคลใช้ในความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น โดยการเรียกร้องให้ผู้อื่นกระทำการหรือละเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์แก่ตน แม้ว่ากฎหมายจะรับรองเสรีภาพให้แก่บุคคลแล้วก็ตามก็ย่อมมีผลก่อให้เกิดหน้าที่แก่ผู้อื่นด้วยเช่นกัน แต่หน้าที่ที่เกิดขึ้นมาจากกฎหมายรับรองเสรีภาพนี้เป็นเพียงหน้าที่ที่ควรเคารพเสรีภาพของเขา แต่ไม่อาจจะเรียกร้องให้ผู้อื่นละเว้นจากการรบกวนหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพของตน และไม่อาจจะให้ผู้อื่นกระทำการอันมีลักษณะเป็นการส่งเสริมการใช้เสรีภาพของตนหรือเอื้ออำนวยให้ตนใช้เสรีภาพตามอำเภอใจได้ ดังนั้น การใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องมีการกำหนดขอบเขตการใช้ให้ชัดเจน และจะต้องไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 25 ได้บัญญัติเรื่องของสิทธิและเสรีภาพไว้โดยชัดเจน ว่าสิทธิและเสรีภาพที่แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะไม่ได้เขียนรับรองไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ถ้าไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามไว้ ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำได้อีก ทั้งยังได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญอีกด้วยแต่เท่าที่ไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน และไม่ขัดต่อความมั่นคงของรัฐ เท่านั้น³¹

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 28 ได้บัญญัติถึงเรื่องสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและการคุมขังจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ การค้นตัวบุคคลหรือการกระทำอันกระทบกระเทือนต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ การทรมาน ทารุณกรรม หรือ

²⁹ พงษ์พิลัย วรรณราช. (2565). *สิทธิ และ เสรีภาพ แท้จริงแล้วเหมือนหรือต่างกันอย่างไร*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: http://web.krisdika.go.th/data/activity/act83.htm#_ftn7. [2565, 9 กันยายน].

³⁰ ฉัฐกร วิทิตานนท์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 28.

³¹ กนกกร ภูวคณไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 41.

การลงโทษด้วยวิธีการอันโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมจะกระทำมิได้ จากบทบัญญัติดังกล่าว หมายความว่า มนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพที่จะกระทำการใดๆก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการแต่งกาย การทำศัลยกรรม รวมไปถึงการบริจาคอวัยวะของตนเอง หากการกระทำเหล่านั้นไม่ได้ กระทบกระเทือนถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น และการที่ผู้อื่นมากระทำต่อชีวิตหรือร่างกาย ของอีกบุคคลหนึ่ง เช่น การจับตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ การจับตัวมาทรมานหรือข่มขู่ การข่มขืนหรือ การทรมานร่างกายหรือชีวิตของผู้อื่น ย่อมเป็นการละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นการกระทำที่ไม่สามารถจะกระทำได้³²

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 37 ได้บัญญัติถึงสิทธิ และเสรีภาพในทรัพย์สิน การที่เจ้าของทรัพย์สินจะนำทรัพย์สินออกขายให้บุคคลอื่นหรือนำไป บริจาคก็ย่อมกระทำได้ และบุคคลอื่นก็ไม่อาจมาละเมิดในทรัพย์สินนั้นโดยที่เจ้าของทรัพย์สินไม่ได้ ยินยอม แต่ในปัจจุบันสภาพสังคมได้เปลี่ยนแปลงไป การดำเนินชีวิตของแต่ละคนก็ย่อมแตกต่างกัน เศรษฐกิจที่ไม่มั่นคงของแต่ละคน ทำให้สามัญสำนึกและจริยธรรมของแต่ละคนย่อม เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม จึงทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมที่มีมากขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคมไทย อีกทั้งอีกยังความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ปล้นทรัพย์ การทำร้ายร่างกาย การฆ่าผู้อื่น รวมไปถึงการข่มขืนกระทำชำเรา จึงทำให้เกิดการกระทำความคิด ทางอาญาตามมามากมาย จนในบางครั้งมนุษย์ก็ควรหันกลับมาปกป้องตัวเองและทรัพย์สินของ ตนเองมากยิ่งขึ้น โดยการหาวิธีป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นกับชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของ ตน นอกจากนี้รัฐควรที่จะมีมาตรการในการช่วยเหลือเพื่อควบคุมการก่ออาชญากรรมที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตให้มากยิ่งขึ้นไป โดยการบัญญัติกฎหมายที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมหลายเท่าตัว³³

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 ได้กำหนดให้รัฐควร จัดให้มีกฎหมายเท่าที่จำเป็น และยกเลิกกฎหมายหรือปรับปรุงกฎหมายที่ไม่มีความจำเป็นหรือที่ไม่ สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน หรือกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ ซึ่งให้ดำเนินการปรับปรุงโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นการแก่ประชาชน รวมถึงดำเนินการ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกฎหมายได้สะดวก และเข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม กฎหมายได้อย่างถูกต้อง แต่ก่อนที่รัฐจะมีการตรากฎหมาย รัฐต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการตรากฎหมายฉบับนั้น ๆ ให้รอบ ด้านและเป็นระบบ และต้องเปิดเผยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนนั้นด้วย เพื่อนำมา

³² กนกอร ภูวคณไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 22. หน้า 42.

³³ กนกอร ภูวคณไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 22. หน้า 42.

ประกอบการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลบังคับใช้แล้ว รัฐต้องมีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป³⁴ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสเปร์รี่พริกไทยที่ถูกกำหนดให้สารที่อยู่ในสเปร์รี่พริกไทยเป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 บัญชีที่ 4 ที่สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยารับผิดชอบ ลำดับที่ 42 แคปไซซิน (capsaicin)³⁵ และตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 43 ที่ ห้ามบุคคลผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 หากผู้ใดกระทำความผิดตามมาตรานี้ จะต้องถูกลงโทษตามมาตรา 74 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบทลงโทษนั้นมีความรุนแรงมากเกินไป เมื่อเทียบกับความร้ายแรงของผลที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกกระทำด้วยการถูกสเปร์รี่พริกไทย ที่มีอาการเพียงชั่วขณะเท่านั้น ดังนั้น การตรากฎหมายโดยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเมื่อเปรียบเทียบกฎหมายกับสถานการณ์บ้านเมืองแล้วก็ควรให้มีการแก้ไขกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันต่อไป³⁶

3.2.2 ประมวลกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติว่า การกระทำหรือไม่กระทำการอย่างใดเป็นความผิดและกำหนดโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดไว้ด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่ง กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด หรือบังคับให้มีการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งโดยผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะต้องได้รับโทษ³⁷

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา เป็นบทบัญญัติที่กล่าวถึงความเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐ แม้การกระทำความผิดบางอย่างจะได้กระทำโดยตรงต่อเอกชนให้ได้รับความเสียหาย การกระทำความผิดนั้นก็มีความกระทบกระเทือนต่อประชาชนเป็นส่วนรวม ถึงขนาดที่รัฐต้องเข้ามาดำเนินการป้องกันและปราบปรามได้เอง โดยไม่ต้องให้ผู้ใดร้องทุกข์กล่าวโทษ ยกเว้นความผิดบางประเภทที่เรียกว่า ความผิดอันยอมความได้ เท่านั้น ซึ่งเป็นความผิดที่มีลักษณะที่ประกอบด้วยเหตุผลอันเป็นส่วนตัวของผู้เสียหายบางประการ รัฐจะเข้ามา

³⁴ กนกอร ภูวคณไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 22. หน้า 43.

³⁵ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556. (2556, 27 กันยายน.). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 130 (ตอนพิเศษ 125 ง), หน้า 6.

³⁶ กนกอร ภูวคณไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 22. หน้า 43.

³⁷ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). **แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกฎหมายอาญา**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.lawreform.go.th/uploads/files/1579159164-z0g5i-k7mh7.pdf>. [2565, 9 กันยายน].

ดำเนินการก็ต่อเมื่อเอกชนได้ร้องทุกข์เสียก่อน การกระทำใดจะถือเป็นความผิดทางอาญาต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยชัดแจ้งแล้ว สำหรับการกระทำในภายหน้าไม่มีผลย้อนหลังไปลงโทษการกระทำที่ได้เกิดขึ้นก่อนที่จะมีกฎหมายบัญญัติความผิดนั้นขึ้น เนื่องจากการกระทำอาญาเป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนถึงความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในประเทศไทยใช้ระบบ Civil Law กฎหมายส่วนใหญ่เป็นกฎหมายที่ถูกบัญญัติขึ้น และมีหลักการสำคัญคือหลัก “ไม่มีความผิด ไม่มีโทษ โดยไม่มีกฎหมาย” (Nullum Crimen, Nulla Poena Sine Lege)³⁸ จากบทบัญญัติมาตรา 2 ประมวลกฎหมายอาญา³⁹ แสดงให้เห็นว่า กฎหมายอาญาของไทยเป็นกฎหมายที่เกิดจากการบัญญัติขึ้นเท่านั้น และการบัญญัติกฎหมายอาญารัฐต้องยึดหลัก “ความชัดเจนแน่นอน” เพื่อคุ้มครองและเกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน ซึ่งสารนิพนธ์เล่มนี้ ผู้วิจัยจะขอศึกษาในเรื่องของกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันตัว ตามมาตรา 68 และกฎหมายเกี่ยวกับอาวุธ ตามมาตรา 1 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา

1) กฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันตัว

แม้ว่าการทำร้ายร่างกายผู้อื่นจะเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำ และเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายผู้กระทำความผิดควรต้องได้รับโทษตามกฎหมายในสิ่งที่ได้กระทำไว้ แต่เนื่องด้วยสภาพปัญหาทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้คนเราไม่มีศีลธรรมมากขึ้น ทำให้สังคมมีแต่ความโหดร้าย มีการก่ออาชญากรรมขึ้นในหลายพื้นที่ ประกอบกับกฎหมายยอมรับความจริงว่ารัฐไม่สามารถให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงที่ แม้ในสังคมจะมีเจ้าพนักงานตำรวจคอยทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองก็ตาม แต่ก็ไม่เพียงพอต่ออาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน และไม่สามารถเข้าช่วยเหลือได้ ณ ขณะนั้น ดังนั้น การป้องกันก็เป็นการกระทำต่อผู้ที่ละเมิดต่อกฎหมาย เป็นการป้องกันสิทธิของตนตามกฎหมายอาญา เป็นหลักการบังคับใช้กฎหมายด้วยตนเองของบุคคลตามประมวลกฎหมายอาญา บุคคลย่อมที่จะมีสิทธิในการปกป้องภัยจากบุคคลอื่นในการป้องกันชีวิต ทรัพย์สินและสิทธิอื่น ๆ ของตนเอง โดยไม่ถือว่ากระทำนั้นเป็นความผิดหากเป็นการป้องกันตนเองโดยชอบด้วยกฎหมายซึ่งได้กระทำลงไปต่อภัยอันตรายอันใกล้จะถึง⁴⁰

³⁸ อัจฉริยา ชูตินันท์. (2564). หลักการกำหนดความผิดอาญาและหลักการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 35 (ฉบับที่ 3) กรกฎาคม - กันยายน 2564, หน้า 21-43.

³⁹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 2 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับผิดในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” คณะวิชาการ. ฉบับพิมพ์แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2565.

⁴⁰ กนกกร ภูวคณไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 56.

สำหรับการป้องกันสิทธิตามกฎหมายได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68⁴¹ เป็นการป้องกันสิทธิ อันได้แก่ สิทธิที่กฎหมายประสงฆ์คุ้มครอง ไม่ว่าจะเป็นสิทธิ ในร่างกาย สิทธิในทรัพย์สิน หรือสิทธิอื่น ๆ ซึ่งมีหลักเกณฑ์ในการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ดังนี้⁴²

(1) ผู้กระทำจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่นให้พ้นอันตราย หมายถึง การกระทำของบุคคลนั้นต้องกระทำโดยเจตนา มิใช่กระทำโดยประมาท และต้องมีเจตนาพิเศษหรือมูลเหตุจูงใจเพื่อป้องกันสิทธิของตนเองหรือของผู้อื่นให้พ้นอันตราย ด้วย มิฉะนั้น จะไม่ถือว่าเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย คำว่า “จำต้องกระทำ” แสดงว่า ประมวลกฎหมายอาญายอมให้ป้องกันเฉพาะเมื่อบุคคลได้กระทำเท่าที่จำเป็นต้องกระทำเท่านั้น การที่จะวินิจฉัยว่าสถานการณ์ใดเป็นสถานการณ์ที่ป้องกันได้หรือไม่นั้น ต้องวินิจฉัยสถานการณ์ ในทางสภาวะวิสัย ไม่ใช่วินิจฉัยจากความคิดของผู้ถูกประทุษร้าย⁴³

(2) ภัยอันตรายนั้นเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย หมายถึง ผู้ก่อ ภัยอันตรายนั้น ไม่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำได้ ผู้ถูกประทุษร้ายไม่จำเป็นต้องยอมรับ ภัยอันตรายนั้น จึงมีอำนาจตามกฎหมายที่จะกระทำการป้องกันได้ แต่ถ้าภัยอันตรายผู้กระทำมีอำนาจ ที่กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ก็เป็นภัยที่ผู้ถูกกระทำไม่มีอำนาจที่จะกระทำการป้องกันได้ เช่นกัน และหากมีภัยเกิดขึ้นจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและตนมีส่วนในการ ก่อให้เกิดภัยอันตรายนั้น ก็ไม่มีสิทธิที่จะกระทำการโต้ตอบโดยอ้างว่าเป็นการป้องกันตามมาตรา 68 นี้ได้ เช่น กรณีสมัครใจเข้าทะเลาะวิวาท ช่วยเหลือผู้อื่น โกรธ หรือเป็นผู้ก่อภัยขึ้นตั้งแต่แรก เป็นต้น

(3) เป็นภัยอันตรายอันใกล้จะถึง หมายถึง ภัยอันตรายที่กำลังปรากฏอยู่เฉพาะหน้า หรือเป็นภัยอันตรายที่เกิดขึ้นแล้วและกำลังเกิดอยู่ต่อไป ซึ่งไม่จำเป็นต้องรอให้ภัยอันตรายนั้นเกิดขึ้น ก่อน แต่ต้องอยู่ในลักษณะที่ว่าหากไม่กระทำการเพื่อป้องกันแล้วจะเกิดภัยอันตรายอย่างแน่นอน เช่น ในกรณีที่ภัยอันตรายเกิดจากการกระทำโดยเจตนา อยู่ในชั้นลงมือหรือพยายาม แม้จะอยู่ใน

⁴¹ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 68 บัญญัติว่า “ผู้ใดจำต้องกระทำการใดเพื่อป้องกันสิทธิของตน หรือของผู้อื่น ให้พ้นอันตรายซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ถ้าได้กระทำ พอสมควรแก่เหตุ การกระทำนั้นเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย ผู้นั้นไม่มีความผิด”.

⁴² พวงศกา มุ่งดี. (2561). การป้องกันสิทธิตามกฎหมายอาญา. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*, 28 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561), หน้า 14.

⁴³ วรภัตสร พันธุ์เกษม. (2560). *การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย: ศึกษากรณีบุคคลถูกทำร้ายอย่างต่อเนื่อง*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 35.

ชั้นเตรียมการซึ่งผู้ก่อภัยนั้นยังไม่มี ความผิด หากเป็นภัยที่ใกล้จะถึงผู้ที่รับภัยนั้น มีสิทธิที่จะทำการตอบโต้ไปโดยอ้างป้องกันได้

(4) ได้กระทำพอสมควรแก่เหตุ การกระทำไปพอสมควรแก่เหตุ หมายถึง การกระทำที่อันเนื่องมาจากการตัดสินใจในทางภาวะวิสัยที่เป็นการสมควรจะต้องตัดสินใจเช่นนั้น ในอันที่จะทำให้การประทุษร้ายนั้นยุติลง และในการตัดสินใจนั้นได้กระทำภายใต้การเลือกเอา ซึ่งวิธีที่เหมาะสมที่จะทำให้ความสูญเสียเกิดขึ้นน้อยที่สุดต่อผู้ประทุษร้าย⁴⁴ ผู้กระทำต้องได้กระทำไปพอสมควรแก่ภัยอันตรายที่เกิดขึ้น หากผู้กระทำได้กระทำไปเกินสมควรแก่เหตุ ก็เป็นกรณีที่ผู้กระทำไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ การกระทำนั้นจึงเป็นความผิด แต่ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ตามมาตรา 69⁴⁵ ดังนั้น การกระทำเพื่อป้องกันนั้นจะต้องได้สัดส่วนกับภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายนั้น และถ้าผู้กระทำได้ใช้วิถีทางที่น้อยที่สุดที่จะกระทำให้เกิดอันตรายแล้ว ถือว่า กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ

จากกฎหมายอาญา มาตรา 68 ที่กำหนดให้ประชาชนโดยทั่วไปมีอำนาจอันชอบธรรมตามกฎหมายที่จะปกป้องชีวิตและทรัพย์สินของตนเองรวมถึงผู้อื่น ประชาชนชอบที่จะกระทำการอย่างใด ๆ ที่พอสมควรแก่เหตุเพื่อให้ตนเองรอดพ้นจากภัยอันตราย และไม่มี ความผิดตามกฎหมาย ปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันนี้มีหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีการพัฒนาวิธีการก่ออาชญากรรมกันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้อาชญากรรมมีความได้เปรียบในการลงมือกระทำความผิดต่อเหยื่อซึ่งเป็นผู้เสียหาย โดยส่วนใหญ่อาชญากรรมมักจะใช้อาวุธในการร่วมก่อเหตุด้วย เพื่อความมั่นใจในการก่อเหตุของตน อาวุธที่เลือกใช้นั้นมักจะเป็นอาวุธที่สามารถหยุดยั้งการต่อต้านการกระทำ ความผิดของตนได้ ดังนั้น ไม่ต่างกันเลยกับเหยื่อที่ควรจะมีการพกพาอาวุธไว้เพื่อป้องกันตัว เพื่อให้ตนรอดพ้นจากภัยอันตรายที่เกิดขึ้นในสังคม⁴⁶

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁴⁵ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 69 บัญญัติว่า “ในกรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 67 และมาตรา 68 นั้น ถ้าผู้กระทำกระทำไปเกินสมควรแก่เหตุหรือเกินกว่ากรณีแห่งความจำเป็น หรือเกินกว่ากรณีแห่งการจำต้องกระทำเพื่อป้องกัน ศาลจะลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ แต่ถ้าการกระทำนั้นเกิดขึ้นจากความตื่นเต้น ความตกใจ หรือความกลัว ศาลจะไม่ลงโทษผู้กระทำก็ได้”.

⁴⁶ บรูพา บุญริ้ว. (2559). *ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการใช้อาวุธปืนยิงเพื่อป้องกันตัว*. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต.

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4083/2562⁴⁷ การป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายตามความในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 68 นั้น การกระทำที่จะเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมายได้ต้องเป็นภัยอันตรายที่เกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง หากภัยอันตรายยังไม่ใกล้จะถึงเสียแล้ว ย่อมไม่อาจกระทำการเพื่อป้องกันได้

ว. เพียงเอาอาวุธปืนชูขึ้นเหนือศีรษะและยิงขึ้นฟ้า 1 นัด ซึ่งเห็นชัดเจนว่าเป็นการข่มขู่ จำเลยกับพวกเท่านั้น การที่จำเลยใช้อาวุธยิงไปยังกระบะที่ ว. นั่งอยู่ทันที โดยไม่ปรากฏว่า ว. กระทำการอื่นใดอีกในลักษณะจะทำร้ายพวกจำเลย จึงยังถือไม่ได้ว่าภัยอันตรายอันละเมิดต่อกฎหมายและเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง อันจะเป็นเหตุให้จำเลยอ้างเหตุป้องกันได้ ที่จำเลยอ้างว่าอาจยิงมาที่ตนจึงยิงไปนั้น เป็นเพียงจำเลยเข้าใจไปเองเกินกว่าสภาพการกระทำของ ว. ที่จะเข้าใจเช่นนั้นได้ การกระทำของจำเลยจึงมิใช่เป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2709/2531⁴⁸ จำเลยไปพบผู้เสียหายที่บ้านเพียงแต่ต้องการทวงบุตรคืนจากผู้เสียหายที่นำมาช่วยเหลือในฐานที่เป็นพี่น้องกัน เมื่อผู้เสียหายไม่ยอมคืนให้ จึงเกิดทะเลาะกันขึ้น จำเลยค่าผู้เสียหายและบอกว่าจะไปแจ้งความแล้วหันหลังเดินออกจากบ้าน ผู้เสียหายทันที แสดงว่าจำเลยไม่ประสงค์จะทะเลาะกับผู้เสียหายต่อไปแล้ว เรื่องก็น่าจะยุติเพียงเท่านั้น การที่ผู้เสียหายถือไม้ไผ่ผ่าซีกยาว 1 สอกเศษวิ่งไล่ตามไปตีจำเลยอีก จึงเป็นฝ่ายลงมือก่อเหตุขึ้นก่อนเมื่อจำเลยชักมีดปลายแหลมซึ่งเป็นมีดแกะปลาหมึกเล็ก ๆ ที่ติดตัวไว้ใช้งานออกมากวาดแกว่งและร้องห้ามผู้เสียหายอย่าเข้ามา อันแสดงถึงเจตนาป้องกันตัว ไม่ประสงค์จะทำร้ายผู้เสียหายก่อน แต่ผู้เสียหายคิดว่าจำเลยไม่กล้าแทงจึงเข้าไปตีจำเลย จำเลยจึงใช้มีดแทง 1 ที่ ถูกที่หัวไหล่ซ้ายแล้วไม่ได้แทงอีก เมื่อผู้เสียหายตีจำเลยซ้ำอีก 1 ที่ถูกแขนซ้ายอย่างแรงจำเลยจึงแทงสวนไปอีก 1 ที่ ถูกที่ใต้รักแร้ด้านซ้าย แล้วจำเลยโยนมีดทิ้ง ดังนี้เป็นการบ่งชี้ให้เห็นว่าจำเลยจะแทงก็ต่อเมื่อถูกผู้เสียหายตีก่อนเท่านั้นและแทงเพียง 1 ครั้งต่อการถูกตี 1 ที่ การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำเพื่อป้องกันตนให้พ้นอันตรายที่เกิดจากผู้เสียหายใช้ไม้ตีซึ่งเป็นการประทุษร้ายอันละเมิดกฎหมาย และเป็นภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง ทั้งจำเลยได้กระทำไปพอสมควรแก่เหตุ จึงเป็นการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยไม่มีความผิด

⁴⁷ ทนายคลายทุกข์. (2563). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 4083/2562. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.decha.com/article/section/System/13564>. [2565, 9 กันยายน].

⁴⁸ กองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา. (2513). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2709/2531. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://deka.in.th/view-20125.html>. [2565, 9 กันยายน].

2) กฎหมายเกี่ยวกับการกระทำด้วยความจำเป็น

การกระทำด้วยความจำเป็น เป็นการกระทำความผิดอาญาที่มีลักษณะที่กระทำความผิดที่ส่งผลให้การกระทำนั้นไม่เป็นความผิด หรือเป็นความผิดแต่กฎหมายอาจไม่ลงโทษแก่การกระทำนั้น⁴⁹

การกระทำด้วยความจำเป็น คือ การกระทำที่อยู่ในพฤติการณ์ที่ทำให้ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์นั้นต้องเลือกที่จะต้องกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใด ระหว่างการที่จะต้องยอมให้เกิดความเสียหายกับตน หรือการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมาย ซึ่งอันตรายนั้นไม่ได้เกิดเพราะความผิดของตนเอง หรือเป็นกรณีที่ไม่อาจกระทำการใดได้นอกจากต้องละเมิดต่อกฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ตน การกระทำด้วยความจำเป็นไม่ได้เป็นการกระทำที่เกิดจากความคิดที่เป็นอิสระของผู้กระทำ (Free Will) แต่การกระทำด้วยความจำเป็นเป็นการกระทำที่เป็นไปตามโครงสร้างของกฎหมายอาญาของไทย โดยหลักการกระทำด้วยความจำเป็น ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 67 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งสามารถแยกได้เป็น 2 กรณี คือ⁵⁰

(1) การกระทำด้วยความจำเป็นเพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจซึ่งไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนได้ ตามมาตรา 67 (1)

มีองค์ประกอบดังนี้

(1.1) การกระทำเพราะอยู่ในที่บังคับหรือภายใต้อำนาจ คือมีอำนาจภายนอกมาบังคับให้กระทำ ถ้าไม่กระทำจะทำให้ได้รับอันตราย การตัดสินใจกระทำเพราะอยู่ในบังคับหรือภายใต้อำนาจ โดยผู้กระทำยังคงมีการตัดสินใจด้วยตนเอง

(1.2) ต้องเป็นภัยอันตรายที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือขัดขืนด้วยวิธีอื่นใดได้นอกจากการกระทำตามที่ถูกบังคับ หากมีวิธีอื่นที่สามารถหลีกเลี่ยงได้แต่ยังเลือกที่จะกระทำตามที่ถูกบังคับ ก็ไม่สามารถอ้างการกระทำด้วยความจำเป็นได้

(2) การกระทำด้วยความจำเป็นเพื่อให้พ้นจากภัยอันตรายที่ใกล้จะถึง และไม่สามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นด้วยวิธีอื่นได้ เมื่ออันตรายนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นเพราะความผิดของตน ตามมาตรา 67 (2)

⁴⁹ ชีร โชติ ใสสุรัตน์. (2559). “หลักความจำเป็นที่ขบด้วยกฎหมาย : ศึกษาความผิดฐานเปิดเผยความลับกรณีแพทย์กับการเปิดเผยความลับของผู้ป่วย”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 27.

⁵⁰ อาลีนา วงศ์นุ้ย. (2560). “วิเคราะห์หลักกฎหมาย ข้อยกเว้นการอ้างการกระทำด้วยความจำเป็นเปรียบเทียบกฎหมายไทย เยอรมัน และสหรัฐอเมริกา”. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 53-54.

มีองค์ประกอบดังนี้

(2.1) เป็นการกระทำเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นพ้นจากอันตรายที่ใกล้จะถึง ต้องเป็นอันตรายในปัจจุบันอันเป็นเหตุฉุกเฉิน หากไม่กระทำในขณะนั้นจะไม่สามารถแก้ไขได้ทันทั่วถึง หากเป็นเรื่องของอันตรายในอนาคตไม่สามารถที่จะอ้างการกระทำโดยจำเป็นได้

(2.2) เป็นอันตรายที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงด้วยวิธีอื่นใดได้ นอกจากการกระทำตามที่ถูกบังคับ หากมีวิธีอื่นที่สามารถหลีกเลี่ยงได้แต่ยังเลือกที่จะกระทำตามที่ถูกบังคับก็ไม่สามารถอ้างการกระทำด้วยความจำเป็นได้

(2.3) ภัยอันตรายนั้นมิได้ก่อให้เกิดขึ้น เพราะความผิดของตน หากผู้กระทำก่อภัยขึ้นด้วยความผิดของตน ผู้กระทำไม่อาจอ้างการกระทำด้วยความจำเป็นได้

3) กฎหมายเกี่ยวกับอาวุธ

ตามราชบัณฑิตยสถาน คำว่า “อาวุธ” หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการทำร้าย ทำลาย ป้องกัน ต่อสู้ หรือฆ่า เช่น ก้อนหิน ไม้ค้อน ฝ่ามือ ปืน ระเบิด⁵¹

ในทางกฎหมายอาญาได้มีการให้ความหมายของคำว่า “อาวุธ” ไว้ในมาตรา 1 (5)⁵² ตามหลักกฎหมายแล้ว อาวุธ หมายรวมถึงสิ่งซึ่งทำให้เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ดังนั้น ตามบทนิยามคำว่า “อาวุธ” จึงมีข้อพิจารณาอยู่ด้วยกัน 2 ประการ คือ

(1) สิ่งซึ่งเป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ปืน หอก ดาบ แหวน หลาว เป็นต้น อาวุธโดยสภาพ หมายความว่า สิ่งซึ่งโดยสภาพใช้ทำให้เป็นอันตรายสาหัสแก่ร่างกาย ไม่ว่าจะป็นกายหรือจิตใจ ตามมาตรา 295 อันตรายสาหัส ตามมาตรา 297⁵³

(2) สิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ แต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ เช่น ไม้เบสบอล ไม้กอล์ฟ มีดปลอกผลไม้ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้โดยสภาพแล้วไม่เป็นอาวุธ แต่ถ้าได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ทำอันตรายสาหัสก็ถือเป็นอาวุธ⁵⁴ แม้วัตถุ

⁵¹ สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). *อาวุธ-คัสตราวุธ-ศาสตราวุธ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://legacy.orst.go.th/?knowledges>. [2565, 9 กันยายน].

⁵² ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 1 (5) “อาวุธ” หมายความว่า รวมถึงสิ่งซึ่งไม่เป็นระบบโดยสภาพแต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ.

⁵³ สหพัฒน์ หอมจันทร์. (2562). การพกพาอาวุธปืน Carrying Firearms. *วารสารอาชญากรรมและความปลอดภัย*, 1 (1) (มกราคม-มิถุนายน 2562), หน้า 91.

⁵⁴ กนกกร ภูวคัลไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 50.

บางอย่างจะใช้ทำอันตรายบุคคลถึงสาหัส หากลักษณะวิธีการที่ใช้เทียบไม่ได้กับอาวุธโดยสภาพแล้วยังไม่ถือว่าเป็นอาวุธ เช่น ใช้เชือกรัดคอ ขับรถไล่ชน เป็นต้น

ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “อาวุธ” ไว้ 5 ระดับ ดังนี้⁵⁵

- (1) ความหมายอย่างแคบที่เรียกว่าแก่นความ ได้แก่ หอก ดาบ ทวน ง้าว ปืน
- (2) ความหมายอย่างธรรมดา เนื้อความตามปกติ เช่น มีคิโต้ มีคิงตอ มีคิงโกน
- (3) ความหมายอย่างกว้าง เนื้อความที่ความหมายรวมไปถึง เช่น จอบ เสียม
- (4) ความหมายกว้างอย่างยิ่ง เนื้อความที่ถือว่าเป็นโดยอนุโลม คำที่อยู่ในลักษณะนี้จะรวมอยู่ในคำนั้น ๆ หรือไม่ ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ซึ่งไม่มีความแน่นอนชัดเจน เรียกว่าเขตที่เป็นสลับ ๆ เช่น ไม่พลอง ไม่เรียว

(5) อยู่นอกกรอบของความหมาย เป็นสิ่งที่ไม่จะตีความให้กว้างเท่าใดก็ไม่อยู่ในวิสัยที่จะตีความให้หมายรวมถึงสิ่งเหล่านั้น เช่น ยาพิษ

อาวุธเปรียบเสมือนดาบสองคม หากผู้ครอบครองมีไว้เพื่อใช้ในการป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเองให้พ้นจากภัยอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น อาวุธนั้นก็จะเป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ครอบครอง แต่หากบุคคลใดครอบครองอาวุธไว้เพื่อนำไปใช้ในการก่ออาชญากรรม อาวุธนั้นก็จะเป็นสิ่งที่สามารถนำผลร้ายมาสู่สังคม ดังนั้น รัฐได้กำหนดมาตรการในการพกพาอาวุธ เพื่อให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยการบัญญัติไว้อยู่ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371⁵⁶ ซึ่งมาตรานี้เป็นความผิดที่ถูกระบุอยู่ในความผิดลหุโทษ เป็นโทษที่มีโทษสถานเบา การกระทำความผิดลหุโทษนั้นเป็นความผิดที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลธรรม แต่เป็นความผิดเพราะกฎหมายห้ามไว้ ผู้กระทำความผิดอาจไม่ได้มีจิตใจที่ชั่วร้าย แต่ก็ไม่สามารถยอมความได้ ดังนั้น ความผิดลหุโทษจึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่รัฐจะต้องดำเนินกระบวนการตามกฎหมาย และไม่สามารถตกลงไกล่เกลี่ยกันได้ แม้จะไม่ได้มีเจตนาที่ต้องรับโทษอยู่นั่นเอง⁵⁷

ในกรณีอาวุธที่กฎหมายมิได้ระบุไว้ว่าเป็นอาวุธโดยสภาพ แต่มีวัตถุประสงค์ในการผลิตและมีคุณสมบัติเพื่อใช้ในการป้องกันตัว คือ สเปร์ย์พริกไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการผลิตขึ้นมาใช้ในการควบคุมจลาจล การควบคุมฝูงชน หรือการป้องกันตนเองจากสัตว์ ซึ่งในประเทศไทย ยังคงมีการนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ในการควบคุมการจลาจลอีกด้วย เมื่อสเปร์ย์พริกไทยเป็นอุปกรณ์ที่

⁵⁵ สหพัฒน์ หอมจันทร์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 53. หน้า 91.

⁵⁶ ประมวลกฎหมายอาญา. มาตรา 371 บัญญัติว่า “ผู้ใดพาอาวุธไปในเมือง หมู่บ้านหรือทางสาธารณะโดยเปิดเผยหรือโดยไม่มีเหตุสมควร หรือพาไปในชุมนุมชนที่ได้จัดให้มีขึ้นเพื่อนมัสการ การรื่นเริงหรือการอื่นใด ต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท และให้ศาลมีอำนาจสั่งให้รับอาวุธนั้น”.

⁵⁷ กนกกร ภูวคัลไพโรจน์. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 22. หน้า 53.

ประกอบไปด้วยสารที่ทำให้เกิดอาการระคายเคืองดวงตา ผิวหนัง และระบบทางเดินหายใจ ซึ่งอาการเหล่านี้จะเป็นเพียงแค่ชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งเท่านั้นขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของปริมาณที่โดนสเปร์ย์พริกไทยจากสารแคปไซซิน (Capsaicin) ซึ่งเป็นสารที่สกัดมาจากน้ำมันพริก ผลผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสเปร์ย์พริกไทยใส่จะมีอาการสับสน จาม ระคายเคือง หรือปวดแสบปวดร้อนบริเวณที่โดนฉีด หลักจากนั้นอาการเหล่านี้ก็จะหายไปตัวเอง การนำสเปร์ย์พริกไทยมาใช้ก็เพื่อขัดขวางการทำงานของระบบร่างกายโดยไม่ได้เป็นอันตรายถึงแก่ชีวิต อีกทั้งยังเป็นการขัดขวางการก่ออาชญากรรมที่นำมาใช้ในการป้องกันตัวได้ จะเห็นได้ว่า สเปร์ย์พริกไทยมิได้มีผลที่จะทำร้ายบุคคลใด จึงไม่ใช่อาวุธที่ใช้ประทุษร้ายต่อร่างกายจนถึงขั้นอันตรายสาหัสอย่างอาวุธอื่นได้ สเปร์ย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธ โดยหลักนี้ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของสเปร์ย์พริกไทยเอาไว้อย่างชัดเจน เมื่อสเปร์ย์พริกไทยไม่ใช่อาวุธโดยสภาพ เนื่องจากการผลิตสเปร์ย์พริกไทยมิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด ทั้งไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสดังเช่นอาวุธ จึงไม่ใช่อาวุธตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) ดังนั้น การพกพาสเปร์ย์พริกไทยไม่ใช่การพกพาอาวุธ จึงไม่เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371⁵⁸

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554⁵⁹ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) อาวุธหมายความว่าสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพแต่ซึ่งได้ใช้หรือเจตนาจะใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ ผู้ถูกกล่าวหาหน้ากระบังสเปร์ย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้นสำหรับสเปร์ย์พริกไทยได้ความว่า ผลผลิตขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ในการใช้ฉีดพ่นเพื่อยับยั้งบุคคลหรือสัตว์ร้ายมิให้เข้าใกล้หรือทำอันตรายผู้อื่น ผู้ที่ถูกฉีดพ่นสารในกระบังสเปร์ย์ใส่จะมีอาการสับสน จาม ระคายเคืองหรือแสบตา หลังจากนั้นไม่นานก็สามารถหายเป็นปกติได้ เห็นได้ว่าการผลิตสเปร์ย์พริกไทยดังกล่าว มิได้ผลิตขึ้นเพื่อทำร้ายผู้ใด จึงไม่เป็นอาวุธโดยสภาพทั้งไม่อาจใช้ประทุษร้ายร่างกายถึงอันตรายสาหัสอย่างอาวุธ สเปร์ย์พริกไทยจึงไม่เป็นอาวุธตามความหมายของบทกฎหมายข้างต้นด้วยเช่นกัน การที่ผู้ถูกกล่าวหาเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้นเป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานประจำศาลชั้นต้นขอความร่วมมือไปยังผู้กำกับการสถานีตำรวจนครบาลเมืองกาญจนบุรี การที่ผู้ถูกกล่าวหาหน้ากระบังสเปร์ย์พริกไทยเข้าไปในบริเวณศาลชั้นต้นจึงไม่เป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

⁵⁸ กนกกร ภูวคณไพโรจน์. อ่างแล้ว เจริญรอดที่ 22. หน้า 54.

⁵⁹ สำนักวิชาการ. (2555). คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://deka.in.th/view-510948.html>. [2565, 9 กันยายน].

จากการที่ได้ค้นหาจากแหล่งข้อมูลออนไลน์สำหรับเหตุการณ์ที่ผ่านมาพบคดีที่ผู้กระทำความผิดใช้สเปร์ยพริกไทยในการก่ออาชญากรรม จำนวน 2 คดี โดยในคดีแรกเป็นคดีที่ชาวต่างชาติมีอาการเมาสุรา แล้วเข้ามาก่อเหตุลักทรัพย์ภายในห้างสรรพสินค้าโลตัสมินิ ในพื้นที่จังหวัดชลบุรี โดยได้ทำที่เข้ามาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (สเปย์ 1 แพ็ค) และบุหรี่ ซึ่งพนักงานได้แจ้งไปว่าตอนนี้ยังไม่ถึงเวลาจำหน่ายสินค้าดังกล่าว ทำให้ชาวต่างชาติรายนั้นเกิดความไม่พอใจ จึงใช้ขวดสเปร์ยพริกไทยที่ถือมาด้วยฉีดยาเข้าไปที่ใบหน้าของพนักงานคนดังกล่าว จนเกิดอาการแสบร้อนบริเวณใบหน้าและดวงตา ทำให้ชาวต่างชาติซึ่งเป็นผู้ก่อเหตุสามารถเข้าไปหยิบสินค้าภายในร้านแล้วได้หลบหนีออกไป หลังจากนั้นจึงได้มีการแจ้งเหตุไปยังเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทำให้เหตุการณ์ดังกล่าวเจ้าหน้าที่สามารถจับกุมตัวผู้ก่อเหตุชาวต่างชาตินั้นไว้ได้⁶⁰ และในคดีที่สองคนร้ายใช้อาวุธปืนบุกปล้นธนาคารกรุงเทพ สาขาศรีราชา 2 จังหวัดชลบุรี โดยคนร้ายเปิดประตูเข้ามาก่อนล้วงหยิบอาวุธปืน และสเปร์ยพริกไทยฉีดใส่ตาของเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยของธนาคาร ทำให้มองไม่เห็นคนร้าย จากนั้นคนร้ายได้เข้าไปยังเคาน์เตอร์ธนาคารและใช้อาวุธปืนบังคับให้พนักงานธนาคารนำเงินใส่กระเป๋าของตนที่เตรียมมาด้วย และหลบหนีไป ต่อมาเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ติดตามจับกุมตัวคนร้ายมาดำเนินคดีได้⁶¹ จะเห็นได้ว่าบุคคลที่ถูกฉีดด้วยสเปร์ยพริกไทยไม่ได้ทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิต เพียงแต่ทำให้สูญเสียการควบคุมตนเองเพียงชั่วขณะ ประกอบกับคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2030/2554 ยังให้คำวินิจฉัยถึงสเปร์ยพริกไทยว่าไม่ใช่อาวุธตามความหมายของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (5) แต่อย่างใด

ฉะนั้น เมื่อเปรียบเทียบระดับความร้ายแรงของผลการกระทำของสิ่งซึ่งไม่เป็นอาวุธโดยสภาพ เช่น ไม้เบสบอล หรือมีดปลอกผลไม้ จะมีระดับความรุนแรงมากกว่าสเปร์ยพริกไทยอย่างมาก เพราะสามารถเป็นอันตรายถึงแก่ชีวิตหรือได้รับอันตรายสาหัสได้ อีกทั้งบดทลงโทษของการพกพาอาวุธอย่างเช่น ไม้เบสบอล หรือมีดปลอกผลไม้ ก็เป็นความผิดหลุโทษฐานพกพาอาวุธตามมาตรา 371 ได้ แม้ว่าการพกพาสเปร์ยพริกไทยจะไม่ใช่ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 371 แต่ก็จะมีความผิดในเรื่องของการครอบครองสเปร์ยพริกไทยตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 แม้ว่าจะไม่ได้นำสเปร์ยพริกไทยออกไปใช้ในการกระทำความผิดใด ๆ ก็ตาม อีกทั้งความผิดในการครอบครองสเปร์ยพริกไทยนั้นยังคงมีความรุนแรง มีโทษค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับการพกพาอาวุธที่เป็นความผิดหลุโทษ

⁶⁰ Bright Today. (2560). *ฝรั่งชี้มา!ฉีดสเปร์ยพริกไทยใส่หน้าเหตุไม่ขายเหล้าให้ (มิกลิป)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.brighttv.co.th/news/social>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁶¹ มติชน ออนไลน์. (2559). *ตร.รวบทันควันโจรบุกเคียวปล้นแบงก์-หวังเอาเงินใช้หนี้พนัก*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/daily/detail/9590000098311>. [2566, 23 พฤษภาคม].

แม้แต่ระดับการใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็ถือว่าเป็นการใช้กำลังไม่ถึงตาย (Less Lethal Alternatives) เมื่อมีการใช้ควบคุมโดยปราศจากอาวุธของเจ้าพนักงานตำรวจ ไม่เพียงพอ ที่จะควบคุมหรือจับกุมผู้ต้องหาได้ เป็นระดับของการใช้กำลังที่เลือกใช้อาวุธที่ไม่เป็นอันตรายร้ายแรงจนถึงแก่ความตาย โดยอาวุธจะถูกออกแบบเพื่อให้ผู้ถูกกระทำสูญเสียความสามารถเพียงชั่วคราว หรือก่อให้เกิดความสับสนมึนงง หรือทำให้รู้สึกงัว หรือเพื่อยับยั้งสถานการณ์ เช่น สเปรย์พริกไทย กระบอง และเครื่องช็อตไฟฟ้า ซึ่งมักจะใช้ในการปราบจลาจล การก่อความวุ่นวายในเรือนจำ หรือในการช่วยเหลือตัวประกัน เป็นต้น การใช้กำลังในระดับนี้เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องคำนึงว่าจะก่อให้เกิดความอันตรายแก่บุคคลผู้ถูกเลือกหรือเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อมได้⁶² จะเห็นได้ว่า แม้แต่เจ้าพนักงานตำรวจยังให้สเปรย์พริกไทยเป็นอาวุธที่ไม่ทำให้ถึงตาย เพราะฉะนั้นเป็นที่แน่ใจได้ว่า สเปรย์พริกไทยไม่ได้สร้างความอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ชีวิตของผู้ที่ได้รับการฉีดพ่นใส่อย่างแน่นอน

นอกจากนี้ยังมีนักกฎหมายได้ออกมาแสดงความคิดเห็นในเรื่องการพกสเปรย์พริกไทยสำหรับการป้องกันตัว อาทิเช่น ทนายเกิดผล แก้วเกิด กล่าวว่า “การใช้ชีวิตอยู่โดยปกติตามกฎหมายโดยไม่เบียดเบียนใครนั้น ไม่ได้การันตีความปลอดภัยในชีวิตของมนุษย์เลยแม้แต่นิด เพราะเพียงแค่อื่นคุยโทรศัพท์อยู่ข้างถนน ก็มีสิทธิ์ตายได้ มีหน้าซำโทยที่ผู้ต้องหาได้รับเมื่อก่อคดีสะเทือนขวัญ กลับน้อยนิดเทียบไม่ได้เลยกับสิ่งที่ได้ก่อไว้ นั่นทำให้ทุกคนโหยหาความปลอดภัยในชีวิตด้วยตัวเองเป็นอันดับแรกก่อน อุปกรณ์ป้องกันตัวง่าย ๆ อย่างสเปรย์พริกไทย ก็เป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับผู้หญิงที่ต้องการมีไว้ป้องกันตัว หรือแม้แต่กะทั่งผู้ชายเอง แต่จนแล้วจนรอดกฎหมายเจ้ากรรมนั้น ก็ได้จำกัดสิทธิ์การครอบครองของที่น่าจะมีประโยชน์แบบนี้เสียอีก ทนายเกิดผล แก้วเกิด ก็ได้เทียบตัวบทกฎหมายให้เห็นกันชัด ๆ ว่าการพกสเปรย์พริกไทยโอกาสรอดหนึ่งเดียวของผู้ที่อ่อนกำลังกว่ากลับมีโทษมากกว่าการพกมีดเล่มโต ๆ เสียอีก”⁶³

3.2.3 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มีเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันมีการนำวัตถุอันตรายมาใช้ในกิจการประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก

⁶² ญัฐวรรณ สิตวรสยศ. (2561). *ขอบเขตและสภาพบังคับทางกฎหมายในกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจใช้กำลังจับกุมความเหมาะสม*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายอาญา, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 17.

⁶³ Nitimedhi. (2566). *ทนายเกิดผล” เทียบชัด ๆ กฎหมายไทย พกมีดชื่อ ๆ นี้แหละ แทงใครไม่รู้ จ่ายไม่กินพันกลับบ้านได้*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://dmcpst.blogspot.com/2017/01/blog-post_62.html. [2566, 23 พฤษภาคม].

และวัตถุอันตรายบางชนิดอาจก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงแก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และสิ่งแวดล้อมได้ แม้ว่าในขณะนี้จะมีกฎหมายที่ใช้ในการควบคุมวัตถุก่อให้เกิดอันตรายอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็มียุทธศาสตร์และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหลายกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งกฎหมายเหล่านั้นได้ออกมาต่างสมัยกัน ทำให้มีบทบัญญัติที่แตกต่างกันและยังไม่ครอบคลุมเพียงพอ สมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยวัตถุมีพิษ โดยขยายขอบเขตให้ครอบคลุมวัตถุอันตรายต่าง ๆ ทุกชนิด และกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการควบคุมวัตถุอันตรายให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พร้อมกับจัดระบบบริหารให้มีการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมดูแลวัตถุอันตรายดังกล่าวด้วย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้⁶⁴

ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมวัตถุอันตราย คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งมีสาระสำคัญคือ การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย โดยจะมีการประกาศรายชื่อสารที่ต้องควบคุม ในบัญชีรายชื่อจะมีการกำหนดว่าสารใดบ้างที่เป็นสารอันตราย มีหน่วยงานใดเป็นผู้รับผิดชอบ ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม โดยแบ่งตามความจำเป็นแก่การควบคุมเป็น 4 ชนิด คือ วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เป็นวัตถุอันตรายที่การผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เป็นวัตถุอันตรายที่ต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อน วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นวัตถุที่เป็นอันตรายมากขึ้น จึงจำเป็นต้องได้รับอนุญาตก่อน และวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุที่มีอันตรายมากจนถูกห้ามมิให้มีการผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง⁶⁵ ซึ่งการแบ่งประเภทของวัตถุอันตรายดังกล่าวจะได้อธิบายรายละเอียดในส่วนถัดไป

1) ความหมายของคำว่า “วัตถุอันตราย”

คำว่า “วัตถุอันตราย” (Hazardous Substance) ความหมายโดยทั่วไป หมายถึง สารหรือวัตถุที่มีคุณสมบัติทางเคมีหรือทางกายภาพ โดยตัวของมันเอง หรือเมื่อสัมผัสกับสารนั้นแล้วทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ ต่อทรัพย์สินและต่อสิ่งแวดล้อม⁶⁶

ตามพจนานุกรม Longdo Dict (บริการค้นหาและร่วมสร้างเนื้อหาพจนานุกรมหลายภาษา-ไทย) คำว่า “วัตถุอันตราย” หมายถึง สารที่มีส่วนประกอบหรือที่เจือปนด้วยสารไวไฟ

⁶⁴ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535.

⁶⁵ สุชาติ ชินะจิตร์. (2566). *พิษภัยใกล้ตัว*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.chemtrack.org/News-Detail.asp?TID=1&ID=59>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁶⁶ กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม โรงพยาบาลกำแพงเพชร. (2559). *คู่มือปฏิบัติงานด้านสารเคมีและวัตถุอันตราย โรงพยาบาลกำแพงเพชร*. กำแพงเพชร: กลุ่มงานอาชีพเวชกรรม โรงพยาบาลกำแพงเพชร. หน้า 6.

สารกัดกร่อน สารเกิดปฏิกิริยาได้ง่าย วัตถุระเบิด สารพิษ สารกัมมันตรังสี วัตถุกัดกร่อน และ/หรือ สิ่งที่ทำให้เกิดโรค วัตถุก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็น เคมีภัณฑ์ หรือสิ่งอื่นใดที่ทำให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและชีวิตแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือ สิ่งแวดล้อม ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยและชีวิตมนุษย์ สัตว์ พืช ทรัพย์สิน และ สิ่งแวดล้อม⁶⁷

ในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้บัญญัติถึงความหมายของ คำว่า “วัตถุอันตราย” หมายถึง วัตถุดังต่อไปนี้⁶⁸

- (1) วัตถุระเบิดได้
- (2) วัตถุไวไฟ
- (3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์
- (4) วัตถุมีพิษ
- (5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค
- (6) วัตถุกัมมันตรังสี
- (7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพันธุกรรม
- (8) วัตถุกัดกร่อน
- (9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง
- (10) วัตถุอย่างอื่นไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใด ที่อาจทำให้เกิดอันตราย แก่บุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม

จะเห็นได้ว่า ความหมายของคำว่า “วัตถุอันตราย” นั้น มีการให้ความหมายไว้อย่าง กว้าง แต่สารเคมีใดจะเข้าข่ายเป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายวัตถุอันตราย และอยู่ในความ รับผิดชอบของหน่วยงานใด จะต้องมีการประกาศในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายก่อน ซึ่งจะออกเป็น ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย⁶⁹

⁶⁷ Longdo Dict. (2566). *บริการค้นหาและร่วมสร้างเนื้อหาพจนานุกรมหลายภาษา-ไทย (Longdo Dict)*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://dict.longdo.com/search>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁶⁸ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2566). *พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้ จาก: <http://web.krisdika.go.th/data/law/law2/%c703/%c703-20-9999-update.pdf>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁶⁹ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย สำนักงานควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2564). *งานคุ้มครองผู้บริโภคด้านวัตถุอันตราย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. หน้า 1.

2) ชนิดของวัตถุอันตราย⁷⁰

หลักเกณฑ์การพิจารณาสำหรับการจัดชนิดของวัตถุอันตรายขึ้นอยู่กับพื้นฐานดังต่อไปนี้

(1) พิจารณาจากข้อมูลด้านพิษวิทยา และความเป็นอันตรายของสาร เช่น ความไวไฟ การระเบิด เป็นต้น

(2) พิจารณาจากการควบคุมสารตามพันธกรณีของพิธีสารและอนุสัญญาต่าง ๆ เช่น การออกประกาศควบคุมสาร CFCs ตามพิธีสารมอนทรีออล เป็นต้น

(3) พิจารณาตามความจำเป็นในการนำไปใช้ทางอุตสาหกรรม เช่น วัตถุอันตรายบางรายการมีความอันตรายหรือมีความเป็นพิษสูง สมควรประกาศให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 แต่เนื่องจากยังจำเป็นต้องใช้ในกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรมอยู่ จึงปรับปรุงการควบคุมและกำกับดูแลให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นต้น

(4) พิจารณาตามข้อกำหนด หรือพระราชบัญญัติอื่นๆ ที่ยังมีได้มีการควบคุมหรือยังควบคุมไม่ทั่วถึง สามารถขอใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย ออกประกาศควบคุมเป็นวัตถุอันตรายได้

ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 18 วรรคหนึ่ง⁷¹ จะแบ่งชนิดของวัตถุอันตรายโดยแบ่งออกตามความอันตราย ความเสี่ยง และความจำเป็นในการควบคุม ซึ่งมีเงื่อนไขที่แตกต่างกันเอาไว้ 4 ชนิด ดังนี้

(1) วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 เป็นวัตถุอันตรายที่ก่อให้เกิดผลกระทบน้อยกว่ากลุ่มอื่น กฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิตและผู้นำเข้า ไม่ต้องขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย แต่ต้องแจ้งข้อเท็จจริง

⁷⁰ เฉลิมศักดิ์ กาญจนวรินทร์. (2566). *วัตถุอันตราย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.chemtrack.org/Board-Detail.asp?TID=0&ID=4581>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁷¹ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535. มาตรา 18 บัญญัติว่า “วัตถุอันตรายแบ่งออกตามความจำเป็นแก่การควบคุม ดังนี้

(1) วัตถุอันตรายชนิดที่ 1 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออกหรือการมีไว้ในครอบครองต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด

(2) วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออกหรือการมีไว้ในครอบครองต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนและต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดด้วย

(3) วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่การผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครองต้องได้รับใบอนุญาต

(4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ได้แก่ วัตถุอันตรายที่ห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง”

เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบ และปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนด เช่น ผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด ผลิตภัณฑ์ล้างจาน ผลิตภัณฑ์ซักผ้า ที่มีสาระสำคัญเป็นสารลดแรงดึงผิวชนิดประจุลบ (Anionic Surfactants) เป็นต้น⁷²

(2) วัตถุอันตรายชนิดที่ 2 เป็นวัตถุอันตรายหรือความเสียหายสูงกว่าชนิดที่ 1 กฎหมายจึงกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกที่มีไว้ในครอบครองต้องขึ้นทะเบียนวัตถุอันตราย (มาตรา 36 วรรคสอง)⁷³ และแจ้งการดำเนินการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบก่อนจึงจะประกอบกิจการ การแสดงฉลากต้องแสดงเลขทะเบียนวัตถุอันตรายไว้บนผลิตภัณฑ์ด้วย เช่น ผลิตภัณฑ์กำจัดแมลงที่ใช้ในบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุขที่มี Benzyl Benzoate เป็นสาระสำคัญ เป็นต้น⁷⁴

(3) วัตถุอันตรายชนิดที่ 3 เป็นวัตถุอันตรายที่มีความอันตรายหรือความเสียหายสูงกว่าวัตถุอันตรายสองชนิดแรก กฎหมายกำหนดให้ผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้ส่งออกหรือผู้มีไว้ในครอบครองต้องขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายและต้องได้รับอนุญาตให้ดำเนินการจากพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนจึงจะประกอบกิจการได้ การแสดงฉลากจะต้องแสดงเลขทะเบียนวัตถุอันตรายไว้บนฉลากผลิตภัณฑ์ เช่น ผลิตภัณฑ์กำจัดแมลงที่ใช้ในบ้านหรือทางสาธารณสุขที่มีสาระสำคัญเป็นสาร Chlorpyrifos หรือกลุ่มสาร Pyrethroids เป็นต้น⁷⁵

(4) วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายหรือความเสียหายสูงทั้งจากคุณสมบัติของตัวสารเองหรือจากลักษณะการใช้ เช่น สารมะเร็ง สารก่อกลายพันธุ์ สารที่เป็นพิษต่อระบบสืบพันธุ์

⁷² กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย สำนักควบคุม เครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2566). *การแบ่งชนิดและการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/SitePages/Askinghazmat.aspx>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁷³ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535. มาตรา 36 วรรคสอง บัญญัติว่า “การผลิต หรือการนำเข้า ซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 2 หรือชนิดที่ 3 ที่อยู่นอกรายชื่อของประกาศตามวรรคหนึ่ง จะต้องนำมาขอขึ้นทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนและเมื่อได้รับใบสำคัญการขึ้นทะเบียนแล้ว ให้ผลิตหรือนำเข้าตามมาตรา 22 หรือออกใบอนุญาตให้ผลิตหรือนำเข้าตามมาตรา 23 ได้ ทั้งนี้ เว้นแต่จะมีประกาศของรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบยกเว้นให้ไม่ต้องขึ้นทะเบียนอีกถ้ามีผู้ขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายอย่างเดียวกันนั้นไว้แล้วหรือในกรณีอื่นที่มีเหตุอันควรใบสำคัญการขึ้นทะเบียนวัตถุอันตรายให้มีอยู่ไม่เกินหกปีนับแต่วันที่ออกใบสำคัญการขึ้นทะเบียน”

⁷⁴ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย สำนักควบคุม เครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2566). *การแบ่งชนิดและการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/SitePages/Askinghazmat.aspx>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁷⁵ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย สำนักควบคุม เครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (2566). *การแบ่งชนิดและการดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุอันตรายแต่ละชนิด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.fda.moph.go.th/sites/Hazardous/SitePages/Askinghazmat.aspx>. [2566, 23 พฤษภาคม].

หรือสารที่ห้ามใช้โดยอนุสัญญา กฎหมายจึงห้ามมิให้มีการผลิต การนำเข้า การส่งออก หรือการมีไว้ในครอบครอง ยกเว้น การนำเข้ามาเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานสำหรับการวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ซึ่งรัฐมนตรีผู้รับผิดชอบต้องออกประกาศกำหนดรายละเอียด เมื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เป็นวัตถุอันตรายที่มีความอันตรายหรือมีความเสี่ยงมากที่สุด กฎหมายจึงกำหนดไว้เป็นการเด็ดขาด เช่น แคปไซซิน (Capsaicin) ซึ่งเป็นสารประกอบที่อยู่ในสเปร์รี่พริกไทย เป็นต้น⁷⁶

จากความข้างต้น วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ถือเป็นวัตถุอันตรายที่ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา โดยกลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบในการควบคุม กำกับดูแลวัตถุอันตรายที่ใช้ในทางบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข ได้ประกาศรายชื่อวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ตามประกาศบัญชีแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่องบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย โดยในประกาศจะมีการพิจารณาและประเมินข้อมูลทางด้านคุณสมบัติทางเคมี กายภาพและข้อมูลความเป็นพิษต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมของสารเคมี รวมทั้งการควบคุมหรือการห้ามใช้ในต่างประเทศในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้⁷⁷

(1) สารเคมีที่มีความเป็นพิษสูง เป็นสารที่มีค่าความเป็นพิษเฉียบพลันต่ำ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดความเป็นพิษต่อมนุษย์และสัตว์ได้สูงที่ระดับความเข้มข้นของสารน้อย

(2) สารเคมีตามอนุสัญญาสตอกโฮล์มว่าด้วยสารมลพิษที่ตกค้างยาวนาน (Stockholm Convention on Persistent Organic Pollutants : POPs) สาร POPs เป็นกลุ่มสารประกอบอินทรีย์ซึ่งถูกย่อยสลายได้หากโดนแสงหรือสารเคมี หรือโดยชีวภาพ ทำให้เกิดการตกค้างในสิ่งแวดล้อมเป็นเวลานานและสามารถเคลื่อนย้ายไปได้ไกลมาก มีคุณสมบัติละลายน้ำได้น้อยมาก แต่ละลายได้ดีในไขมัน จึงเป็นผลให้มีการสะสมในไขมันของสิ่งมีชีวิต มีความเป็นพิษสูงเป็นสาเหตุของการเสียชีวิต การเจ็บป่วย และความพิการแต่กำเนิดของมนุษย์และสัตว์ เป็นสารที่ก่อให้เกิดมะเร็ง อาการแพ้ และระบบประสาทไวต่อความรู้สึก ระบบประสาทส่วนกลางและรอบนอกถูกทำลาย ระบบสืบพันธุ์บกพร่อง

(3) สารเคมีที่จัดเป็นสารก่อมะเร็ง ตามการจัดกลุ่มของ International Agency for Research on Cancer (IARC) ซึ่งจัดสารที่ก่อมะเร็งในมนุษย์อยู่ในกลุ่ม 1A สารที่น่าเชื่อถือว่าจะเป็นสารที่ก่อมะเร็งในมนุษย์อยู่ในกลุ่ม 2A และสารที่มีความเป็นไปได้ว่าจะเป็นสารที่ก่อมะเร็ง

⁷⁶ เฉลิมศักดิ์ กาญจนวรินทร์. (2566). *วัตถุอันตราย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.chemtrack.org/Board-Detail.asp?TID=0&ID=4581>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁷⁷ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย สำนักงานควบคุมเครื่องสำอางและวัตถุอันตราย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา. (ม.ป.ป.). *วัตถุอันตรายชนิดที่ 4 (ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก หรือมีไว้ในครอบครอง)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

ในมนุษย์อยู่ในกลุ่ม 2B (IRAC Monographs on the Evaluation of Carcinogenic Risks to Human ; Agents Reviewed by the IRAC Monographs Volumes 1-99)

(4) สารเคมีที่มีการห้ามใช้ในต่างประเทศ เนื่องจากเป็นสารเคมีที่มีความเป็นพิษต่อมนุษย์ พืช สัตว์หรือสิ่งแวดล้อม ทำให้หลายประเทศมีการประกาศห้ามใช้

(5) สารเคมีที่มีเหตุผลการห้ามใช้อื่น ๆ เช่น สารเคมีที่ห้ามใช้ในผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของร่างกายเป็นการชั่วคราว เพื่อป้องกันตัวหรือทำร้ายผู้อื่น เนื่องจากอาจมีการนำมาใช้ในทางที่ผิด ได้แก่ Capsaisin หรือเป็นสารเคมีที่ทำลายชั้นบรรยากาศ และมีสารอื่น ๆ ทดแทน ได้แก่ Chlorofluorocarbons

ดังนั้น สารประกอบที่อยู่ในอุปกรณ์ที่เรียกว่า “สเปรย์พริกไทย” จึงถือเป็นวัตถุอันตรายประเภทที่ 4 อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ห้ามมิให้ผลิต นำเข้า จำหน่าย พกพา ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เหตุผลในการควบคุมอย่างเข้มงวด เนื่องจากเกรงว่าจะมีการนำสเปรย์พริกไทยไปใช้ในทางที่ผิด หากมีการจำหน่ายทั่วไปอาจเป็นช่องทางให้มิจฉาชีพนำไปใช้ในการทำร้ายผู้อื่นได้⁷⁸

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ปัจจุบันมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลวัตถุอันตรายตามกฎหมายวัตถุอันตรายจำนวน 6 หน่วยงาน โดยแบ่งตามขอบเขตความรับผิดชอบ ดังนี้⁷⁹

(1) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กำกับดูแลวัตถุอันตรายที่ใช้ในทางอุตสาหกรรม ของเสีย และอาวุธเคมีตามอนุสัญญาว่าด้วยอาวุธเคมี

(2) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กำกับดูแลวัตถุอันตรายที่ใช้ในบ้านเรือน หรือทางสาธารณสุข

(3) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำกับดูแลวัตถุอันตรายที่ใช้ในทางการเกษตร

(4) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กำกับดูแลวัตถุอันตรายที่ใช้ในการประมง

(5) กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงมหาดไทย กำกับดูแลวัตถุอันตรายประเภท ก๊าซปิโตรเลียมเหลว และ Compressed Natural Gas

⁷⁸ MFEC Public Company Limited. (2566). *ข่าว3มิติ : ผู้หญิง พกพาสเปรย์พริกไทยโทษสูงกว่า ช่มจีน 25 เท่า.* (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.thaibodyguard.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539337315&Ntype=10>. [2566, 23 พฤษภาคม].

⁷⁹ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย. อ้างแล้ว เชนอรรถที่ 69. หน้า 1-2.

(6) สำนักงานประมงเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
กำกับดูแลวัตถุดิบอันตรายประเภทสารกัมมันตรังสี

เนื่องจากพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 เป็นกฎหมายที่มีผู้รับผิดชอบหลาย
หน่วยงาน การออกประกาศกำหนดรายการวัตถุอันตราย การออกกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือ
หลักเกณฑ์ต่าง ๆ จึงดำเนินการในรูปของคณะกรรมการวัตถุอันตราย คณะอนุกรรมการต่าง ๆ
โดยคณะอนุกรรมการมีทั้ง คณะอนุกรรมการกลาง และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ และ
คณะอนุกรรมการเฉพาะในแต่ละหน่วยงาน โดยคณะอนุกรรมการกลางซึ่งมีกรมโรงงาน
อุตสาหกรรมเป็นฝ่ายเลขานุการเป็นอนุกรรมการที่พิจารณาเรื่องต่างๆที่แต่ละหน่วยงานเสนอ
มาก่อน คณะกรรมการวัตถุอันตราย มีคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาและกลั่นกรองข้อมูลความเป็น
อันตรายของวัตถุอันตรายชนิดต่าง ๆ และคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาร่างกฎกระทรวงและ
ประกาศกระทรวงออกตามความในพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535⁸⁰

ในส่วนของสเปร์รี่พริกไทยนั้น เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากสารสกัดจากน้ำมันพริก
มีสารเคมีสำคัญคือ Capsaicinoids ที่มีส่วนประกอบของสารแคปไซซิน (Capsaicin) เป็นส่วนประกอบ
หลัก โดยสารแคปไซซินนี้ถูกจัดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 ระบุอยู่ในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย
แนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 บัญชี 4.1
รายชื่อสารควบคุม ลำดับที่ 42 เป็นสารในผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้เพื่อขัดขวางระบบการทำงานของ
ร่างกายเป็นการชั่วคราวเพื่อการป้องกันหรือทำร้ายผู้อื่น และอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงาน
คณะกรรมการอาหารและยา⁸¹ ดังนั้น เมื่อกฎหมายได้มีการห้ามอย่างเด็ดขาดสำหรับสารที่เป็น
ส่วนประกอบในสเปร์รี่พริกไทยซึ่งถูกกำหนดให้เป็นวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 จึงทำให้บุคคลใด
ก็ไม่สามารถใช้หรือมีไว้ในครอบครองสเปร์รี่พริกไทยได้

4) บทลงโทษ

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 นอกจากจะกำหนดวิธีการ หลักเกณฑ์
เกี่ยวกับวัตถุอันตรายแล้ว ยังกำหนดถึงบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎหมายตามพระราชบัญญัติ
ดังกล่าวไว้ โดยวัตถุอันตรายแต่ละชนิดจะมีบทลงโทษที่แตกต่างกันออกไปตามความหนักเบา
ของแต่ละชนิด ซึ่งโทษที่หนักที่สุดคือ โทษของวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เนื่องจากมีความร้ายแรง

⁸⁰ กลุ่มควบคุมวัตถุอันตราย. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 69. หน้า 2.

⁸¹ บัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายแนบท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556
ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง บัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย พ.ศ. 2556 สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.
(2556, 27 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. 130 (ตอนพิเศษ 125 ง), หน้า 6.

มากที่สุด กฎหมายจึงกำหนดความผิดเอาไว้ใน มาตรา 43 วรรคหนึ่ง⁸² ที่ห้ามมิให้ผู้ใดผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่จะได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณี เพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการเท่านั้น และการขออนุญาตนั้น ก็ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีกำหนด หากบุคคลใดฝ่าฝืน กระทำการดังกล่าวแล้วจะต้องถูกลงโทษตามมาตรา 74 วรรคหนึ่ง⁸³ ที่กำหนดให้ต้องรับโทษจำคุก ไม่เกิน 10 ปี หรือปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ จะเห็นได้ว่าการลงโทษ ตามความผิดนี้มีความรุนแรงและเป็นโทษที่ค่อนข้างสูง เมื่อเปรียบเทียบกับกระทำความผิดฐาน ทำร้ายร่างกายหรือความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา ทั้ง ๆ ที่ผู้พกพาสเปรย์พริกไทยนั้น มีวัตถุประสงค์พกพาไว้เพื่อป้องกันตัวจากอาชญากรรมต่าง ๆ ที่จะเข้ามาถึงตัวได้เท่านั้น ดังนั้น การที่กฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดที่กระทำไปเพื่อปกป้องตนเองจากภัยสังคมจึงไม่เหมาะสม อย่างยิ่งที่จะนำมาลงโทษผู้บริสุทธิ์ที่ไม่ได้มีเจตนาที่จะนำสารหรือวัตถุอันตรายไปทำร้ายใคร แต่พกพาไว้เพื่อป้องกันชีวิตและทรัพย์สินของตนเองเพียงเท่านั้น

---

⁸² พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551). มาตรา 43 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ห้ามผู้ใด ผลิต นำเข้า หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงาน ผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีเพื่อใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการ การขออนุญาต การอนุญาต ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่รัฐมนตรีผู้รับผิดชอบกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ ในราชกิจจานุเบกษา”.

⁸³ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2551). มาตรา 74 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ใดฝ่าฝืน มาตรา 43 วรรคหนึ่ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งล้านบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”.

3.3 เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการครอบครองและการใช้สเปร์ย์พริกไทยของสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย

เรื่อง	รัฐเท็กซัส	รัฐนิวยอร์ก	รัฐแคลิฟอร์เนีย	ประเทศไทย
1.การผลิต	-	-	-	ห้ามมิให้ผู้ใดผลิตวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบเฉพาะกรณีใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการฯ
2.การนำเข้า		สเปร์ย์พริกไทยสำหรับสัตว์ สามารถนำเข้ามายังเพื่อใช้ในการโจมตีจากสัตว์ร้ายอย่างถูกกฎหมาย ส่วน สเปร์ย์พริกไทยในการป้องกันตัว ไม่สามารถซื้อออนไลน์หรือจัดส่งมาจากนอกรัฐได้		

เรื่อง	รัฐเท็กซัส	รัฐนิวยอร์ก	รัฐแคลิฟอร์เนีย	ประเทศไทย
3.การซื้อ		<p>ต้องซื้อจากสถาน ที่ที่ได้รับอนุญาตให้จำหน่ายจากรัฐเท่านั้น โดยมีการ กำหนดคุณสมบัติของผู้ซื้อเอาไว้ คือ ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี ไม่เคยถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรือการทำร้ายร่างกาย หรือเคยถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญานอกรัฐนิวยอร์ก ซึ่งรัฐนิวยอร์กถือว่าเป็นความผิดทางอาญาหรือการทำร้ายร่างกาย โดยจะต้องแสดงหลักฐานอายุและคำปฏิญาณในแบบฟอร์มที่ได้รับอนุมัติจากตำรวจของรัฐ และมีการจำกัดจำนวนการซื้อสเปรย์พริกไทยโดย</p>		

เรื่อง	รัฐเท็กซัส	รัฐนิวยอร์ก	รัฐแคลิฟอร์เนีย	ประเทศไทย
		ห้ามขายมากกว่า 2 เครื่องต่อผู้ซื้อหนึ่งรายในคราวเดียว ไม่สามารถซื้อออนไลน์หรือจัดส่งมาจากนอกรัฐได้		
4. การครอบครอง	สามารถครอบครองได้อย่างถูกกฎหมายโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมพิเศษหรือต้องมีใบอนุญาต เพียงแต่ต้องเป็นการครอบครองเพื่อใช้ในการป้องกันตัวเท่านั้น ทั้งนี้ต้องเป็นสเปรย์ขนาดเล็กที่พกพาไว้เพื่อป้องกันตัว ห้ามนำไปทำร้ายผู้อื่น นอกจากนี้ยังห้ามนำสเปรย์พริกไทยเข้าไปในสถานที่เช่น ศาล โรงเรียน เรือลำ สำนักงาน คุมประพุดติหรือหน่วยงาน	สามารถพกพาได้อย่างถูกกฎหมาย ซึ่งสเปรย์พริกไทยต้องมาพร้อมกล่อง ฉลาก รวมถึงคำแนะนำในการใช้ การปฐมพยาบาล ความปลอดภัยและการจัดเก็บ ต้องมีหมายเลขโทรศัพท์โทรฟรีในการติดต่อเพื่อขอความช่วยเหลือ และข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับการฝึกอบรมการป้องกันตัวและความปลอดภัยในการ	สามารถครอบครองไว้เพื่อการป้องกันตัวเท่านั้น โดยมีข้อกำหนดว่า ห้ามเป็นผู้เยาว์ ห้ามบุคคลที่ถูกตัดสินว่ามีความผิดทางอาญาหรืออาชญากรรมใดๆที่เกี่ยวข้องกับการทำร้ายร่างกาย ห้ามผู้ติดยาเสพติดครอบครอง สเปรย์พริกไทย แต่หากผู้เยาว์ต้องการครอบครองต้องมีผู้ปกครองยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และผู้ปกครองรายนั้นต้องร่วมรับผิดชอบ	ห้ามผู้ใดมีไว้ในครอบครองซึ่งวัตถุอันตรายชนิดที่ 4 เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตเป็นหนังสือจากหน่วยงานผู้รับผิดชอบ เฉพาะกรณีใช้เป็นสารมาตรฐานในการวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการฯ

เรื่อง	รัฐเท็กซัส	รัฐนิวยอร์ก	รัฐแคลิฟอร์เนีย	ประเทศไทย
	ในการกำกับดูแลและแก้ไขชุมชน หากใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือนำเข้าไปในบริเวณที่ห้าม อาจถูกตัดสินลงโทษตามกฎหมายจากคณะลูกขุนได้	ใช้สเปรย์พริกไทย พร้อมทั้งระบุผลทางกฎหมายด้วย หากไม่ปฏิบัติตาม	ผู้เยาว์ด้วยหากผู้เยาว์ทำให้เกิดความเสียหายอันเป็นผลมาจากการกระทำประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยมิชอบ หรือละเว้นการกระทำ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดน้ำหนักสุทธิไม่เกิน 2.5 ออนซ์	
5. การใช้	ไม่มีกฎหมายกำหนดว่าสามารถใช้สเปรย์พริกไทยได้ที่ไหนและเมื่อใด หากไม่ได้ใช้เพื่อป้องกันตัว อาจถูกจับกุมและถูกตั้งข้อหาทำร้ายร่างกายในทางอาญาได้และต้องพิสูจน์การกระทำของตนต่อคณะลูกขุน ขึ้นอยู่กับเหตุผลในการใช้ ทั้งนี้คำตัดสินขึ้นอยู่กับคณะลูกขุนทั้งสิ้น	เป็นการใช้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น	เป็นการใช้เพื่อป้องกันตัวเท่านั้น	เมื่อกฎหมายไม่ได้อนุญาตให้ครอบครองได้ ประชาชนก็ไม่สามารถที่จะนำสเปรย์พริกไทยมาใช้ได้เช่นเดียวกัน

เรื่อง	รัฐเท็กซัส	รัฐนิวยอร์ก	รัฐแคลิฟอร์เนีย	ประเทศไทย
6. การลงโทษ	<p>มีการกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดหรือมีส่วนช่วยก่อให้เกิดการกระทำปิดขึ้นจากการใช้สเปร์ยพริกไทย จะถูกลงโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ปรับไม่เกิน 4,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้เหยื่อยังสามารถฟ้องบุคคลนั้นให้รับผิดชอบได้</p> <p>โดยมีกำหนดอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่มิเหตุแห่งการกระทำเกิดขึ้น</p>	-	<p>กำหนดให้บุคคลที่ใช้สเปร์ยพริกไทยด้วยความโกรธและไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันตัว จะต้องถูกดำเนินคดีอาญา ลงโทษจำคุกไม่เกิน 16 เดือน หรือ 2-3 ปี หรือ ไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 ดอลลาร์สหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>	<p>หากผู้ใดฝ่าฝืนผลิต นำเข้า หรือ มีไว้ในครอบครอง จะมีบทลงโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ปรับไม่เกิน 1,000,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ</p>